BSB Bayerische StaatsBibliothek

Münchener DigitalisierungsZentrum
Digitale Bibliothek

Schönheintz, Jakob

Apolog[ia] astrologie Jacobi Schonheintz ostrofranci, arciu[m] liberalium ac utriusq[ue] medicine Doctoris

Nurmberga 1502

Res/4 Astr.p. 510,17
urn:nbn:de:bvb:12-bsb00007029-3
VD16 S 3734

Copyright

Das Copyright für alle Webdokumente, insbesondere für Bilder, liegt bei der Bayerischen Staatsbibliothek. Eine Folgeverwertung von Webdokumenten ist nur mit Zustimmung der Bayerischen Staatsbibliothek bzw. des Autors möglich. Externe Links auf die Angebote sind ausdrücklich erwünscht. Eine unautorisierte Übernahme ganzer Seiten oder ganzer Beiträge oder Beitragsteile ist dagegen nicht zulässig. Für nicht-kommerzielle Ausbildungszwecke können einzelne Materialien kopiert werden, solange eindeutig die Urheberschaft der Autoren bzw. der Bayerischen Staatsbibliothek kenntlich gemacht wird.

Eine Verwertung von urheberrechtlich geschützten Beiträgen und Abbildungen der auf den Servern der Bayerischen Staatsbibliothek befindlichen Daten, insbesondere durch Vervielfältigung oder Verbreitung, ist ohne vorherige schriftliche Zustimmung der Bayerischen Staatsbibliothek unzulässig und strafbar, soweit sich aus dem Urheberrechtsgesetz nichts anderes ergibt. Insbesondere ist eine Einspeicherung oder Verarbeitung in Datensystemen ohne Zustimmung der Bayerischen Staatsbibliothek unzulässig.

The Bayerische Staatsbibliothek (BSB) owns the copyright for all web documents, in particular for all images. Any further use of the web documents is subject to the approval of the Bayerische Staatsbibliothek and/or the author. External links to the offer of the BSB are expressly welcome. However, it is illegal to copy whole pages or complete articles or parts of articles without prior authorisation. Some individual materials may be copied for non-commercial educational purposes, provided that the authorship of the author(s) or of the Bayerische Staatsbibliothek is indicated unambiguously.

Unless provided otherwise by the copyright law, it is illegal and may be prosecuted as a punishable offence to use copyrighted articles and representations of the data stored on the servers of the Bayerische Staatsbibliothek, in particular by copying or disseminating them, without the prior written approval of the Bayerische Staatsbibliothek. It is in particular illegal to store or process any data in data systems without the approval of the Bayerische Staatsbibliothek.

Res. 4°
Astr. P.
510
17

astr. P. astr. P. 510(17.

Aſtr. P. 400.

Apologia aſtrologie.

Jacobus Schonheintz mathematicus et Phiſicus Lectoribus Salutem.

Pleriſqꝫ o amici Lectores patres duo/mihi vero matres due cōtige/
re. Vna que corpus/altera que animū formauit. Vtriqꝫ aūt eandem
pietatē deberi philoſophorū auctoritatibus ꝑſuaſiis/ oraculo ſanctiꝰ
iudico quod dicit̄ diis parentibꝰ et magiſtris nō poſſe reddi equiua/
lens. Jtaqꝫ ſiquis matrē meā que corpi alimētum p̄ſtitit: calumniatus
eſſet/impius forē niſi vindicarē. cum aūt matri que animū formauit
hoc eſt optimis litteris et artibus tanto maiorē pietatē debeā: quāto
animus corpori preſtat. nō tam impius/ q̄ crudelis eſſem. ſi eandē ne
gligerem. cui plurima/immo oīa deberē. Minime ergo amici Lecto
res mirādum erit quod contra impudentiā cuiuſdā hominis ſe theo
logum haberi cupiētis. cū quoduis aliud potius q̄ theologus ſit. qui
Aſtrologiā eiuſqꝫ ꝓfeſſores multis conuiciis lacerare auſus eſt: mor/
datius ſcripſerim. Ad quod me nō auctoritas hominis maledici/ ſed
cōmiſeratio erga homines parum doctos / ipſius in aſtrologiam in/
uectiuam laudibus efferentes permouit. ignorantie enī eorum con/
dolui / operepreciū ratus / nebulam ex eorum oculis amouere / et
celeſti ſciētie temporariū ferre ſubſidiū. Donec mihi bracteato arma/
toqꝫ liceret precinētibus tubis/inire ꝓ aſtrologia litterariuz certamē
ad quod nūc me paro. nō cū maledico litteratore. ſed cū doctiſſimo
et eloquētiſſimo Joanne pico Mirandula cōcordie comite genero/
ſiſſimo cōgreſſurus. Nemo enī fortius/nemo doctius/nemo maiore/
vi ac contētione aſtrologiā impugnauit. Jn preſentiarū aūt cōgeſ/
ſi/que tp̄s ꝛ memoria ſubminiſtrarūt. nō ſatis trutinata/pleraqꝫ etiā
minus forte neceſſaria. Sed non ſolū morſus/ verūetiā latratꝰ aduer
ſarii cohibere decretū fuit/ Mordēti latrātiqꝫ mordatia quedā repen
ſa ſunt/ q̄uis pudori meo inſueta. Sed qui dicit qđ vult. audit quod
nō vult. Legite igit̄ amici lectores hūc noſtrū feſtinatū apologuz. ac
Aſtrologiā humano generi vtilē et neceſſariā tuemini. Adero prope
diem ſuppecias laturꝰ. atqꝫ oſtēſurus/ quāte vires aſtrologie exiſtāt
que ſe/q̄tumcunqꝫ obnubilentur in lucem vendicant/ cōtemptores
ſui eterna cecitate mentis damnant. Amicos vero in celum vſqꝫ ele/
uant. celeſtia cōmonſtrant et docent. Jnterea valete candidi lecto/
res et aſtrologiam amate. Datum Herbipoli

Apolog⁹ aſtrologie Jacobi Schonheintz oſtrofranci. arciū liberalium ac vtriuſqȝ medicine Doctoris.

d Vo eſſe litteratorū genera. qui multo
plus detrimenti quā ornamēti littera/
rum monumētis afferāt. ſatis comp/
tum habeo. Primi qui de ſuis ſtudijs
ac eruditione preſumētes. caſtigationē
librorum aggreſſi. plura deprauant q̄
emendāt. Alij qui veluti mures opizi. nō litteras dictio
neſue corrodūt. ſed totos ſenſus adulterant̄. ſcripturaſ/
qȝ in eum ſenſuz trahere nitunt̄ de quo auctor ne ſom
niauit quidē. Nō latuit legūlatores taliū hominū teme
ritas. quapropter falſi pena eos notarūt. qui mentē le/
gis deprauaſſent. Quod ſi conſimili pena in eos aniad
uerterent̄. qui alias deprauāt ſcripturas. non iam vulgo
bone tractarent̄ littere nō etiā ipſa ſacra pagina quoſ/
dam tam illatos haberet ꝓfeſſores. tanqȝ indoctos pa
teretur interpretes. nec pleriqȝ q̄bus ꝓpter tarditatē in
genij alijs interdictū eſt diſciplinis. ſacra voluerēt vo/
lumina. Egiptij (vt meminit Diodorus) ne ſuas (q̄s Diodorus
ſacras putabāt) litteras. cōtaminari contingeret. non Siculus
litterarijs elemētis. ſed figuris quibuſdā ſuos notauere
libros. vt a ſolis legerent̄ ſacerdotib⁹. qui eius rei periti
am haberēt. Romani qȝ nō ſolum ſacras. ſed ne ſecula
res litteras vti hiſtorias vulgo ꝑmittebāt. ſed ſingula/
rum relligionū ſacerdotib⁹ ac flaminib⁹. ſed ſpectatis
et multe doctrine viris. Noſtra aūt tempeſtate indo/
cti clericuli viſcera ſacrarū audēt rimari ſcripturarum.
quarū corticē deguſtare vix poſſunt: quibus dum decla
mandi acceſſit audatia. q̄d eos perorantes nemo inter
pellet e ſede celſa. tumēti guttere. quitquid in buccā ve/
nit euomūt. Deinde ſtilo ſuo quaſi heroica muſa dele/
ctati. ⁊ libellos edūt. fatuitateſqȝ ſuas ſcriptis cōmēdāt

¶ Venit in manus libellus a quodam ſcholari theo/
logie homine et de ſe.et ſua eruditione multũ preſumẽ
te editus/ Erffordie quoqꝫ quondaꝫ impreſſus contra
aſtrologiam eiuſqꝫ profeſſores in quo contra artem ei/
uſqꝫ ſtudioſos omnia conuiciorum genera iaculatus
eſt.¶ Bilem ergo mihi mouit homo ſciolus. qꝺ bo/
nas artes euertere conaret̃.q̃ ſua induſtria ne iota q̃dã
inuenire poſſet. ¶ Cũqꝫ me aſtrologie celeſtis ſciẽtie
alumnũ meminerim.nimiũ impius forẽ.ni eius patro/
cinium.quãtulumcunqꝫ preſtare poſſim. ſuſciperem
¶ Nec eſt elaborandũ in laudib⁹ ipius aſtrologie nar
randis. que et note.et maiores ſunt.ꝙ que a me digne
explicari poſſint.¶ Sed dicã de ea vno verbo qꝺ ſen
tio.Nulla humanarũ artiũ mihi cũ hac noſtra cõferen
da videtur.¶ Grammatica eñ preter recte et loquen
di.et ſcribẽdi normulas nihil habet reliquũ.¶ Retho
rica fucis plena.ornatiora ꝙ meliora reddit ingenia.
¶ Logica preter ſophiſticas captiunculas odioſa ſca/
tet verboſitate.¶ Aſtrologia aũt.de celeſtibus corpo
ribus.eorũ incremẽtis et decrementis.de eorũ ſperis et
motibus.necnõ et effectib⁹ diſputãs.familiares habet
arithmeticã et geometriã.ex circũrotatione q̃ꝫ orbium
Macrobius celeſtiũ(ſi Macrobio credimus) dulciſſima naſcit̃ har
monia.¶ Verſat̃ itaqꝫ aſtrologie ſtudiũ circa potio/
res minuſqꝫ corruptibiles creaturas. tales ſcilicet;quas
ob nimiã earũ vel magnitudinẽ vel poteſtatẽ antiqui/
tas deos appellauit. Tractat de dei optimi maximi
atrio.de ornatiſſima pulcherrimaqꝫ omniuꝫ domo. et
Plinius dei regia.quã propter celaturã celũ appellari. Plinius
Ouidius inquit.Hec eſt illa domus cuius intuẽde cauſa(vt Na/
ſo cecinit) nati ſumus.Celũ eñ principale mundi vti
Criſippus Criſippus et Poſſidonius tradidere.¶ Putabimus
Poſſidoni⁹ ne ſophiſticis elencis philozophos ad cõtemplationeꝫ
dei fuiſſe erectos.exemplo eorũ.qui ſacras tractãtes lit
teras fidem ſuã.deũqꝫ ſuũ ſine logica loquacitate tũeri
nõ poſſunt:minime.ſciuerũt eñ oẽs qui dialecticas am
Cicero phibologias augurant̃.nullã ſententiã(vt Cicero in/

quit) interpretari poſſe. Quodqꝫ Plato ait hydrã ler-
neam eius nomis Sophiſtam fuiſſe ab hercule flam-
mis. i. feruore ingenij domitã. rõez aũt renatoꝝ capitũ
hãc eſſe. qḋ logica ratio cauilloſa ſit. vt vno ſublato ar-
gumẽto. plura naſcant̃. Mirati ergo ſunt ornatiſſimaꝫ
ſiderũ diſpoſitionẽ. certũ et mime erroneũ eoꝝ curſuꝫ
quodqꝫ tot ſeculis opus tam magnũ. tam ornatũ. tam
irrequietũ nulla in pte fuerit diminutũ. ipiqꝫ cardines
orbis neqꝫ exeſi. neqꝫ erugine ſint corroſi. preſagiuitqꝫ
animus. tantã molẽ ſine aliq̃ rectore nõ potuiſſe cõſta-
re. eundẽqꝫ qm̃cũqꝫ ſe haberet. ipm eſſe deũ. Hic aſtro-
logia naturalis theologia eſt appellata. a platone in Plato
philozopho. ſapientiſſimum quoddam dicta.

Exordiẽs aũt libellũ ſuũ conuiciator ipſe dicit.
e Nõ declinate ad magos. q̃s ipe aſtrologos ex-
ponit. debuit dixiſſe. Non declinate poſt ma-
gos ne forte ſtellã ſequẽtes breuiã. inueniatis creatoreꝫ
ſtellarũ deũ natũ iacentẽ in preſepio. Nõ ſequit̃ aſtro-
logus niſi magnũ. niſi ſapientẽ. niſi inſignis auctorita-
tis virũ. niſi ſtellarũ fabricatorẽ deũ. nõ declinat poſt
maledici cõuiciatoris vaniloquentiã. nec poſt eum qui
inani tumet verboſitate. Adduxit ꝑ declaratiõe ſui the-
matis auctor delirus. Nicolai de Lyra ſed verecundã
interp̃tatiõeꝫ. Nolite declinare poſt magos. Lyra ad
ſciſcitandũ ab eis de q̇bus ſupſticioſe ꝑ aſtra loqunt̃.
Quid aũt ſupſticioſe quidue naturaliter dicat̃ ꝑ aſtra
ex traditione aſtrologorũ. aduerſari⁹ nequaq̃ explica-
uit. facere eñ nequit. vti rudis ⁊ illuſtriũ artiũ ignarus
Sed priuſq̃ ad alia ꝑgamus. videnduꝫ eſt. vera ne ſit
cõtumelioſi auctoris interp̃tatio qua magũ aſtrologũ
exponit. et vtrũqꝫ ſugillat. Nemo erudit⁹ grãmaticus.
quẽ ego ſciam. tali aſſentit̃ interp̃tationi. Quid ergo ſi-
gnificat magus: qḋ apud gallos druyda. apud egipti-
os ꝓpheta. apud indos gymnoſophiſta. apud aſſirios
chalde⁹. apḋ grecos phũs. apḋ latinos ſapiẽs. Magie
aũt ſapiẽtes ſunt habiti q̃ p̃ter alias bonas artes. etiaꝫ
ſiderũ obſeruatis rationib⁹ futura p̄dicere nouiſſent.

¶ Vnde et Jeronimꝰ in liminari pagina veteris in-
ſtrumēti meminit. oīs qui in grecia magni ſunt habi-
ti indiā egiptūqꝫ trāſiſſe. atqꝫ a brachmanis qui indici
philozophi ſunt. phiām et ceteras bonas artes didiciſ
ſe. ipſiqꝫ aſtrologie ſtuduiſſe. que hūano generi ſit cōmo
da et neceſſaria. Liquet ergo magū ſignificare virū ſa-
pientē et aſtrologie peritū. Hinc magi duce ſtella ob-
tulerūt infanti christo munera. Nūc etiā ꝑquirendum
eſt q̄d aſtrologꝰ ſignificet. vndeqꝫ origo vocabulo. Ab
aſtro aſtronomꝰ aſtrologuſqꝫ ſunt dicti qui aſtrorum
ſcientiā ꝓfitent̄. Aſtronomia aſtrologiaqꝫ ſciētia deſi-
deribꝰ. Aliud em̄ a lege ⁊ norma. aliud a ratiōe aſtrorū
Conciliator (cōciliatore noſtro teſte) deductū eſt. Sed videamus
etiā quid mathematicus ſignificet. Eſt aūt mathemati
cus qui mathematicas artes profitet̄. que ſunt aſtrolo
gia Geometria Arithmetrica Muſica. hee em̄ proprie
mathemata .i. diſcipline dicunt̄ : q̄ꝺ certiores reliq̄s
ſint. Honeſtiſſima vt videmꝰ ſunt vocabula quibꝰ irro
gatur iniuria. honeſtiſſime q̄ꝫ diſcipline quas aduerſa-
rius ꝓphanare conat̄. qui ſi phūs ideſt ſapiēs. aut aſtro
logus celeſtis ſciētie ꝓfeſſor. aut alicuiꝰ alteriꝰ bone ar
tis alumnus vnq̄ꝫ fuiſſet. lautiori eſſet ore. neqꝫ optima
corpis parte vteret̄ ad calumnias. cum et ipſe nō ſit ne-
ſcius q̄ꝺ ſeptuaginta interp̄tes nō magū. ſed vētriculū
hoc eſt demonibꝰ plenū ſint interp̄tati. vt ſit ſenſus nō
eſſe declinandū poſt vētriculos et ariolos. ideſt demo-
niacos. et eos qui inſtictu vel adiutorio demonū vatici
nant̄. Nulla aūt eſt aſtrologie cū demonibꝰ cōmunio.
cū ipſa naturā. naturaleſqꝫ effectꝰ ſequat̄. Nūc cū re ipſa
cōgrediamur. Cōfuſus auctor confuſe et ſine ordine in
ſua inceſſit editione. more militū qui relictis imꝑatore
et aquilis predabūdi vagant̄ palātes. et vti queqꝫ ſibi
obuia facta ſunt. arripiūt. ſic aduerſariꝰ dum hoſtiatim
cōquirit ſue inercie ſuffragia/ vt queqꝫ ſors obtulit. ita
in ordinē locauit. quaꝓpter vt et nos idip̄m ſeq̄mur in
uium. ſi hoſtes cōſequi voluerimꝰ/ oportet. ¶ Iniciūꝫ
ergo ſumemꝰ a tribꝰ prioribꝰ cōcluſionibus ab auctore.

poſitis. ¶ Quarũ p̃ma eſt. Aſtrologoꝝ ſciẽtiã imoueri us ſuſpitionẽ ꝓhibitã. qua ex aſtris futuros hominuꝫ euẽtus ocultos ex caſu. fortuna. vel libero arbitrio certitudinaliter. et ita credẽtes vel alios ita eſſe credere facientes. eſſe ꝓhibitã. damnoſam et execrandã. ſiue hmõi ꝓfeſſores mathematicos. ſiue aſtrologos. ſiue magos qs nomiauerit. q̃s recti⁹ ſuo iudicio aſtrologos appellandos cenſet. Secũda. ¶ Etiã interrogãdi cauſa et ita credẽdi vel nõ credẽdi. ſed tñ alios ſcãdaliſandi huiuſmodi hoĩes accedere. eſſe ꝓhibitũ malũ et ꝑnicioſuꝫ Tercia. ¶ Taꝫ ſic diuinãtes q̃ ea ꝓpter hos accidẽtes vel artẽ illã exercẽtes/ docẽtes/ et diſcẽtes ſiue audiẽtes eſſe puniẽdos. ¶ Prepoſuit his concluſionib⁹ exemplum quõ illicite interrogarent̃ aſtrologi. ipiqꝫ reſpõderent. tali ſcilicꝫ. Siq̃s auctoritatis haud paruę ab aſtrologo p̃ſtibus laicis hui⁹ artis ignaris incaute ſcrutetur ſiccitas ne an pluuialis aura futura eſt: et ꝓꝓt̃us nõ diſcernẽs hui⁹ queſtiõis differẽtiã huc ꝑtinere/ qd querat ditabor ne an pereã in tꝑalibus: credit hmõi non arbitrio et miſericordi deo eſſe reſeruata. ſed aſtroꝝ diſpoſitioni. et ob hoc eoꝝ fides tepeſcat. et orõnes ad deum ꝓ quottidiano pane ceſſabũt. graue malũ is ſe cõmiſiſſe nõ dubitet. Ve eñi illi qui ſcãdaliſauerit vnũ ex puſillis illis. ꝛc. ¶ In ꝓſecutiõe ſexte et vltime ſiue ꝯcluſionis allegat Iſidorũ aſtrologiã bifariã partientẽ. in naturalẽ ſcilicet ꝛ ſupſticioſam. Naturalẽ eſſe dicentẽ. que exequat̃ ſolis et lune curſus. vel ſtellarũ certas ſtatiões Supſtitioſam quaꝫ mathematici ſequant̃ qui in ſtellis augurent̃: et duodecim celi ſigna per ſingula anime vel corporis membra diſponant. ſiderumqꝫ curſu natiuitates hominum et mores predicere conentur. Hec cõcluſionibus aduerſarij adnotauiſſe libuit quo magis mens concluſionum clareſceret. Miſeret autem pudetqꝫ extimantem hominis ignauiam. iam ipſo in limine facillantem. vel etiam concidentem. Nam ſiquis exemplum atqꝫ Iſidori diuiſionem cum ipſis conferat concluſionibus. minime ſibi cognatas videbit.

Q̄d ſi etiā oīa quadraret. adverſariuſqꝫ ſuas poſitiōes
veras oſtēderet. nō tñ ob hoc aſtrologiā improbaret.
Oportuiſſet em̄ primo oīm aſtrologoꝝ errores ꝓtuliſſe
in mediū. auctoreſqꝫ nomīaſſe qui talibꝰ erroneis in he
rerēt ſentētijs. deniqꝫ que ꝯtradicēda fuiſſent. ꝓtuliſſe
Sed qꝛ hoc nō fecit opepreciū eſt vt nos explicemꝰ q̄d
aſtrologus ſe predicturū polliceat̄. itaqꝫ magna ꝑs di
ſputatiōis tollet̄ e medio. ¶ Sūt aūt precipue tria cir
ca que ꝑdictō verſat̄ aſtrologica. Primo ꝓnūciat aſtro
logia quedā infallibiliter futura. vti nouilunia pleni
lunia eclipſes ⁊ ſimilia. Secūdo. nūcupat quedā ꝑ ele
ctionē ſcilicet quibꝰ tꝑoribꝰ queqꝫ fiāt ſalubrius. que ſi
quis nō ſequat̄ penitētia auctorē comitat̄. Nā ⁊ venas
inſcindi. et medicinas porrigi electis diebus multo eſt
Ouidius — ſaluberrimū. Hinc eſt illud Ouidij. Medici q̄ꝫ tpa ſer
Juuenalis — uant. et iterū. Tꝑoribꝰ medicina valet data. ⁊ data nō
apto tꝑe vina nocēt. Et Juuenalis. Capiēdo nulla vi
detur. aptior hora cibo niſi quā dederit Petoſiris. Fuit
aūt Petoſiris rex ⁊ aſtrologus famigerabilis. qui decli
macteribꝰ ſeptenarie et nouenarie inductiōis ſcripſit.
hinc Michael Sauonorola in practica ait. Medicos
negligētes aeris cōſiderationē. nō raro cōſequi q̄d no
lunt. Deniqꝫ ſatiōes. inſitiones. lignorū inciſiones. ele
cto tꝑe ꝓueniūt felicius quinetiā tota res ruſtica gaudet
electione dierū. Nā intempeſtiue iacta ſemina rubigi
ni ſunt obnoxia. ſterileſcūt inſite arbores. ceſaqꝫ vaſtāt̄
teredinibꝰ robora. Mille ſunt hmōi que nō ꝓmiſcue
Virgilius — ſed electo ad hoc die fiūt ſalubrius. Hinc Maro. Et ſi
dera ſerua. Frigida ſaturni quo ſeſe ſtella receptet. ꝛc.
et alibi. Humida ſolſticia atqꝫ hiemes orate ſeruas agri
cole. Preterea. Tam ſunt arcturi ſidera nobis. hedorū
qꝫ dies ſeruādi. et iterū. Ipſa dies alios alio dedit ordi
ne luna. Felices operū quintā fuge ꝛc. et iterū. Ac priꝰ
Ouidius — ignotū ferro q̄ ſcindimꝰ equor. Ventos et varium celi
prediſcere morem ꝛc. Et Ouidius. Nec ſemꝑ credenda
ceres fallacibꝰ aruis. Nec ſemꝑ viridi concaua puppis
aque. Eccleſiaſtes tercio capitulo. hec oīa. et que ꝑtim

ad ſequentē ꝑtinent articulū cōplexus. ſic ait. Omnia
tp̄s ſuū.i. ꝓpriū habet ſub hoc celo. Tp̄s plantādi. tp̄s
euellēdi. tp̄s occidēdi. tp̄s ſanādi. tp̄s deſtruēdi. temp⁹
edificandi. temp⁹ amplexandi. et temp⁹ longe fieri ab
amplexib⁹ ⁊c. Itaqȝ non ꝓmiſcue et indifferēter. Sed
ſuis ⁊ ꝓpriis tēpibus ſingula fieri oportebit. niſi operaȝ
et impēſam quis ꝑdere voluerit. Tercio ponit quedam
quaſi media inter neceſſariū ⁊ poſſibile. id eſt naturalit̄
cōſequētia. que doctor Sanct⁹ raro deficiētia dicit. hīc S Thomas
ſumunt̄ aeris atqȝ natiuitatū iudicia. inter que natiui-
tatū habent̄ certiora. ſuntqȝ ſcitu digniſſima. hinc eſt il
lud Satirici. Diſce que te ſidera accipiāt modo incipiē Juuenalis
tem primos edere vagitus. et adhuc a matre rubentem
Aeris aūt quottidiani effectus dicunt̄ ex longinquo ſe
qui. et altiorē requirere indaginē. Aſtrologus tñ nō lon
gius inſequit̄ q̄ natura ipa tanq̄ ſagax canicula ſpele-
as laticantiū mōſtrarit queſtionū. Nihil aūt cōmune
habet aſtrologia cuȝ caſibus fortuitis. neqȝ cū fortuna
que ⁊ ipa nihil eſt. nec rerū nature cognita. ꝓpterea eſt
illud Juuenalis nō ignobile dictū. Sed te nos. facim⁹
fortuna deam. celoqȝ locam⁹. Aſtrologia q̄ȝ nihil adi- Juuenalis
mit libero arbitrio. nōmodo dei. qd̄ ſemꝑ eſt liberū. et
abſolutū. ab omni turba ꝑturbationū ſemotuȝ. ſed ne
hominis. quoniā inclinationes nō cogūt rationē q̄uis
apd̄ ſenſualitatē nō parue ſint potētie. Nā q̄uis ratio
excelſo ſedēs ſolio arcē teneat. habeatqȝ conſiliariū vel
iudicē arbitriū nō tñ ita natura cōſtitutū eſt vt inanes
ſint actus noſtri niſi iudicato fiāt. Ducētibus ergo affe
ctibus magna p̄s operationū noſtrarū ꝑficit̄. ſed alibi
hac de re plura. Liquet ꝑ ea que dicta ſunt nihil eoꝝ
que aſtrologia ꝓfitet̄ aberrare a naturali philozophia
et ꝓpterea nec a theologica veritate. Nā preſciri noui-
lunia naturalit̄ poſſe: certiſſimū eſt. id q̄ȝ eccleſiaſticos
ꝓpter feſtorū obſeruantiā ſcire cōuenit. Secundū mem
brum electionem cōtinens. ex primo fluit. nam inſpe-
ctis congreſſu et diſceſſu ſiderū. medicine porrigūtur. ⁊
res ruſtica tractat̄. hac in re oēs Medici illuſtres. cur-

Plinius. gici quoqꝫ cõſentiũt. De agricultura Plinio Cathoni
Virgilius qꝫ grãdeuo. Varroniqꝫ. Columelle et Palladio cũ vir/
gilio cõuenit. Deniqꝫ et indoctorũ experiẽtia cõfirmat
¶ Terciũ membrũ. qđ natiuitatũ et aeris iudicia cõti/
net. nõ minus eſt naturale ꝙ̃ priora. tñ mľto plura ꝯtra
hoc mẽbrũ. quã cõtra cetera dicta ſunt. maxime aũt cõ
cf. Tac. ann. VI, 22 tra iudicia natiuitatũ: q̃ſi neceſſario ſequat̃. ſi ex aſtro/
logia predicat̃ in quos mores aliquis inclinat⁹ ſit. ſeq̃
vt tollat̃ liberũ arbitriũ. Ridicula ꝑfecto cõſequẽtia.
Quãuis non ignorem longam fuiſſe concertationem
eſſetne hominis liberum arbitrium. quod pleriqꝫ ne/
gauerint. cum preſciente cuncta deo. id neſſario eueni/
ret. quod ipſe fore preſciret. qui ſi etiã ſciret me aliquid
libere facturum. tamen fore neceſſarium vt libere faci/
am. ꝛ ſic ſemꝑ argumẽtũ recidere inidipm̃ Deniqꝫ non
poſſe iſta videri libere fieri. que et vtiqꝫ fieri oportet et
propterea nõ conſtare de libero arbitrio. Deniqꝫ ſi pre
ſcientia dei non impediat libertatem arbitrij. tamen
actus noſtros ex primis motibus animi cauſatos nõ
admittere arbitrium. ſed preuenire. propterea legibus
cautum. vt que per primos eſſent admiſſa motus pe/
na vacarent. Arbitrium autem ſignificare fere dijudi/
cationẽ et ratiocinationẽ ac deliberationem conſenti
endum ne ſit affectibus. an rationi parendũ. Deniqꝫ
vtcumqꝫ ſe res habeat inclinationes magnarum circa
corpus. et ad corpus pertinentium eſſe virium. Quod
planete quibus affectus corporei attribuũtur: ſint mo
tores ſpirituũ. mouẽtiũ qꝫ affectu anĩ moueant̃ ſpi/
ritus. et ſecundum motus ſpirituum moueantur affe/
Seneca. ctus. Auctore enim Seneca difficile eſſe mutare na/
turam quod non liceat ſemel mixta naſcentium elemẽ
ta conuertere. que vti locorum. ſic etiam corporum et
morum varietates faciant Sed de his ſatis. de libero
enim arbitrio cum matre eccleſia ſentio. que aſtrologie
non aduerſatur. cum ipſa arbitrium non tollat. Illud
Vincentius. Vincentij in Speculo parte ſecunda. li. xvij. notan/

dum. Quod planete ſunt effectores et motores ſpiri-
tuum mouẽtium. propter tercium membrum p̄dictio
nis aſtrologice. quod inter poſſibile ⁊ neceſſarium me
dias partes occupat. neqꝫ neceſſitates. ſed inclinatiões
ex ſideribus fluentes prenunciat. Propterea magni in
tereſt. qua quiſqꝫ conſtellatione naſcatur. Nam cũ om
nium animorum eadem natura ſit. vnde e erit niſi a cor
poribus celeſtibus in corpora terreſtria influentibus.
q᷑ alij ingenio memoriaqꝫ excellant alij hebetes ſunt:
Itaqꝫ q̃uis animorũ noſtrorũ ſolus deus creator exi-
ſtat. et ꝓpterea nullis ſ͠nt ſubiecti ſideribus. tñ ex cõta-
gione corporũ quib⁹ includunt̃ trahunt iraſcibilẽ vim.
et irrationalem a ꝓpetitũ. atqꝫ inde varias. et ad virtu-
tes et ad vicia inclinatiões. Huic Iunij Iuuenalis nõ Iuuenalis.
vulgare dictũ. Nec eſt qui fixas parcarum auertere le-
ges poſſit. plus itaqꝫ fati valet vna hora benigni. q̃ ſi
nos veneris cõmendet epiſtola Marti. i propterea vt
diximus magni refert an ſub Ioue aut venere datori-
bus bonorũ. aut ſub Saturno aut Marte quis naſcat̃
Nam benignis ſideribus nati. ſua ſponte erunt propẽ
ſi ad virtutes. Propterea magiſter in ſententijs ex men-
te Auguſtini dicit. Multa bona ab homine preter gra Auguſtinus.
ciam fieri. poſſe. vt habetur. xxviij. diſtin. ij. li. ait enim
homines Per liberum arbitriũ agros Colere, domos
edificare ⁊ plura huiuſmodi bona facere ſine gracia co
operante in reſpõſionib⁹ contra Pelagianos. Doctor S Thomas
ſanctus in ſumma contra gentiles dicit. Quãuis deus
ſolus ad electionem hominis operetur Angeli tñ et cor
pora celeſtia ad eandem cooperari poſſunt. actio enim
angeli eſt ꝑ modum perſuaſionis et actio corporis cele
ſtis per modum diſpoſitionis. deus autẽ vtrunqꝫ ope
ratur per modum perfectionis. Et albertus ille mag- Albertus.
nus ait ex electiõe hore laudabilis nõ cohercet̃ arbitrij
libertas. qm̃ potius in magnarũ rerũ inceptionib⁹. ele
ctionẽ hore ꝯtemnere eſt p̄cipitatõ arbitrij nõ libertas

Bernardinꝰ de ſenis — Bernardinus de Senis in ꝓlogo declamationū ſuaꝝ
dicit bonitate cōplexionis virtutes naturales augeri.
malicia impediri ⁊ deprimi. Aſſtipulaꝫ his que diximꝰ

Bonauentu — Bonauētura ſup ſcđo ſentētiarū dicēs qđ qn̄ ſtella do
minaꝫ que habet impreſſionē ſup diuerſos humores.
tūc diſponit ſecundū hoc hominē ad diuerſas affectio

Anthoninꝰ — nes. Anthoninꝰ in Sūma pte ſcđa. affirmat corꝑa cele
ſtia imprimere in corpꝰ humanū. et ꝑ cōſequēs in potē
tias ſenſitiuas que ſunt affixe corporeis organis. et qđ
vires ſenſitiue ſurgētes inclinēt paſſiones ad actus. nō
tn̄ cogāt rōem. q2 potētie ſenſitiue apte nate ſint ſubici

Ptolomeus — imꝑio rationis. Qđ etiā cōſentit Ptolomeꝰ aſtrologo
rum princeps. dū dicit. Vir ſapiēs dominabitur aſtris.

Ptol. astrologorum princeps.

Deinde idē Vincen. dicit. In omni affectu animi eſſe
motū ſpirituū aꝓpriatū tali affectui. eūq3 ſignificari
ꝑ aliquē planetā. Cum aūt aſtrologus cōpertū habe
at quorū affectuū. et cuius figure corꝑalis ſignificator
ſit qlibet planeta. quid ꝓhibebit ergo aſtrorū iudicia
circa natales hominū: pfecto nihil. ꝓpterea Iuuenalis
Ouid Tullius. an ne aliud ꝙ ſidus. et oculti mirāda
potētia fati. Conſtat ergo (vt opinor) corpora celeſtia
imprimere in corꝑa humana. et planetas eſſe ſignifica
tores affectuū et corꝑalis figure. Aſtrologos autē ſcire
quorū affectuū quilibet planeta ſignificator exiſtat et
ꝓpterea aſtrorū iudicia nō eſſe ſuſpitiones vti aduerſa
rius aſſtruere conatus eſt. Sed certas et minime falli
biles ꝑdictiōes inclinationū. que (niſi ratiōe regan̄)
affectꝰ ſint ꝓducture in actꝰ. q̄ in re Theologis ⁊ aſtro
logis cōuenit. ¶ De ꝑdictiōe nouilunioꝝ ⁊ eclipſiū nul
la eſt ꝯtrouerſia. De electiōibꝰ. Aſtrologi. phiſici. cyru
gici Agriculatores. oēſq3 ſenſati hoīes cōſentiūt. Neq3
aduerſaꝫ Iſidori auctoritas ſupra memorata. Nā con

Auguſtinus — trariū docet. Auguſti. li. v. de ciuitate dei. Sctūs Tho. in

S Thomas — libello de iudicijs aſtroꝝ. Cōciliator differētia decima

Conciliator — Conſenſus quoq3 gentium aduerſatur Iſidoro. cum
iſta ſua doctrina penitꝰs explodenda. ¶ De iudicijs
autē poſtea dum commoditas dabitur dicemus.

Due relique concluſiones ꝑ auctorē copulate ſunt. ⁊
quoniã vtreqꝫ ſunt friuole. et nullo fulcite fundamēto .
cōtra aſtrologiã. patiemur eas eſſe vnã. Fatemur quo
qꝫ quicquid vel in cōtemptū dei. vel ſcandalū proximi
iudicato fiat. eſſe peccatū. etiaꝫ ſi opus ꝑ ſe minime ſit
improbabile. Naꝫ ſolã cōtumatiã. deus in veteri teſta/
mento morte punit : Sed nec ſacra. nec humana iura
quicquã ſtatuūt in aſtrologū aſtrologie finib⁹ cōtentū
Jtaqꝫ nihil ꝓ ſolutione vel impugnatione eoꝝ que ad
cōfirmationē harū duarū cōcluſionū afferunt. dicendū
eſt. ne ea que nos minime offendūt. ipi ledam⁹. ¶ Pri
ma vero ꝯcluſio ſupius ē reprobata et euacuata. nec mo
uet. Leuiticus ne declinem⁹ poſt magos. i. aſtrologos
ſeptuaginta em̄ interpretū trãſlatio habet. nō declinē/
tis poſt vētriculos et ariolos. qui vtriqꝫ nō ſunt aſtro/
logi. ſed diuinatores. ¶ Retractemus nūc etiã caſum
ab aduerſario poſitū. verū ne ſit qđ reſpōdens de mu
tatione aure. de ſterilitate vel fertilitate peccatū cōmit
tat. tanq̄ omnipotētie dei aliquid adimat. populuſqꝫ
ſcãdaliſet. Equidē Auguſti. quē aduerſari⁹ ſuū Auguſti Auguſtinus
num appellat. li. v. de ciuitate dei dicit. ſibi non videri
peccatū vti iudicijs aſtrorū ad noſcendū corꝑales effe/
ctus. vtputa. Serenitates: tempeſtates: vbertates: ſte/
rilitates et cetera. Numquid ergo aſtrologi tanq̄ oues
morbide e ciuitatibus ſunt pellēde: minime. Sed bono
rum virorū. et eorū qui in bonis artibus bene verſant
exiſtimationē ledētes. vti ſeminatores diſcordiarum in
pathinos ſunt relegãdi. Aſtrologus aūt q̄ de fonte ſue
artis ꝓ vtilitate hominū libēter ꝓfert in cōmune. ho
noribus eſt ꝓſequēdus: Nam in vbertate orat. itidēqꝫ
alios monet. vt ſecundū doctrinã Juuenalis orent. vt Juuenalis
deus mentē ſanã in corꝑe ſano cōcedat. quo donis ſu/
is ſalubrius vti fruiqꝫ poſſint. de deo q̄ꝫ qui quiqꝫ pani
bus ſaciauit cōplura milia. in ſterilitate nō diffidit. Sꝫ
mirū ſiquis ſit hō chriſtian⁹ vel parū politicus qui pu
tet deū non poſſe mutare qđ ſidera portendunt. Sed
forte illud credet deū non facile mutaturū ex operibus

ſuis quicq̃ que a principio vidit q̃ erãt bona. imo val
de bona. Nam mutabilẽ eſſe deũ. et ſuorũ penitentem
operum. non eſt credẽdum. Hermes ille ter doctiſſim⁹ Hermes
atq̧ ob id Trimegiſt⁹ dictus. ait Credibile nõ eſſe deo
diſpliciturum. q̃ placuerat: cũ & futurũ id et placiturũ
lõge ante preſciuerit. Deniq̧ in orõne dñica panẽ quot
tidianum a deo petere docemur: nõ pluuiã: non ſerenã
aurã. quõcunq̧ enĩ ſe ſidera habeãt. ſibi nõ deeſt quod
eum ꝓſtare/nobis ſit expetẽdum. Quod non ſit cõmit
tendum vt quis ex puſillis ſcãdaliſet̃. hoc et ego equum
et ſalubre puto. Sed male ſibi conſulit aduerſarius qui
anicularum. ſed non niſi diuitum ſcrutat̃ cellelas. eiſq̧
infirmis ſugerit (vt fama eſt) vt in fauorẽ cõſanguineo
rum facta teſtamento legata. reuocent. ſano anĩo facta
elogia extinguãt. noua erronea ꝓpter vim infirmitatis
condãt conſanguineos. quia nõ ſint neceſſarij heredes
hereditate exuant. defunctarũ funera bardocucula inſu
tus precedit. cũ eis nihil ſit iunctus. niſi quã pecunia ge/
nerauit neceſſitudinẽ. vt vulgus non parũ ſcandaliſet̃
cum vn⁹ dicat. Hanc honeſtã matronã putaui mirum
niſi huius ſancti patris concubina fuit. Conſanguinei
enĩ tanquã alieni. neſcio quid merẽtes ex longinquo ſe
quunt̃: Dumq̧ alter reſpondet. Quid mi: cũ vt huic gra
tificaret̃ conſanguineos teſtamẽto deleuerit. huic autẽ
adminiſtrationẽ relicti ꝓmiſerit patrimonij. Hec ſunt
que ſcãdaliſant et damnificãt puſillos. quoniã contra
primores non attẽtarent̃. Sed tranſeãt cũ ceteris erro
ribus: nos noſtra proſequamur.

m Agno boatu. q̃ſi ſibile foliũ recitaturus inducit
pauli apoſtoli ad galathas auctoritatẽ. Timeo
ne fruſtra laborauerim in vobis. dies enĩ obſer
uatis et mẽſes &c. Videam⁹ quib⁹ cum hoĩbus apoſto cap IV, 10&11
lo predicatiõis negociũ fuerit ſuſceptũ. qui dies obſer/
uauerint. cum galathis. Galatharum gẽtes tres fuiſſe
Strabo refert. paphlagonibus & capadocibus conter Strabo
minos. trogmos et Toliſtobogos ab eorum ducibus.
Tercios Tectoſages nominatos. hos poſt multas ex

curſiones Galatiam attalicis regibus ac bithinijs ſub-
ditam obtinuiſſe. Deinde in eā oram que gallogrecia
dicta eſt receſſiſſe. Raymūdus Marlianus ait Tectoſa Marlianus
ges populū gallicū fertiliſſima germanie loca citra her
ciniā ſiluā oīm maximā que apud helnetios .i. alſatios.
et nemetes .i. ſpireſes oriēs. ad dacos vſqꝫ ꝑtendit. vbi
ortū vſqꝫ ad neccarū nigra ſilua nuncupat̄ occupaſſe.
Alij Tectoſages raſcianos eſſe arbitrant̄. qui et galathe
dicti ſūt. Vtcūqꝫ res ſe habeat/ ſiue raſciani/ ſiue germa
ni fuerint. ꝓbabilius tū eſt raſcianos nunc dici. qđ illi
olim greci fuerint. dictiqꝫ gallogreci Conſtat. galathas
gentes fuiſſe barbaras et manortias. ſine certis ſedib⁹.
niſi quas bello parauiſſent. Eos aūt quos durus exer-
cet mars dierū et menſiū fuiſſe obſeruatores. certū eſt
Nemini eñi romano duci niſi fauſto die licebat ire in
hoſtem. quod q̄ inauſpicato arma ſumſiſſent. ceſo exer
citu. exuti caſtris. infeliciter oppetiſſent. Cornelius Ta Tacitus
citus refert. germanos nouiluniorū et pleniluniorū di-
es. tanꝗ fauſtos obſeruare cōſueſſe. ac ijſdē de rebus
grauioribus tractare ſolitos fuiſſe. Potuit ergo apoſto
lo videri. galathas plus vetera inſtituta. ꝗ ſuā doctri-
nam ſectatos. ac ꝓpterea dixiſſe. Timeo ne fruſtra labo
rauerim. ꝛc. Cū nō reponerēt in deo ſpes ſuas. Quod
Tibullus dicat. Spes reficit. dūm fallit et ipa ſuū. Sꝫ Tibullus
ꝓ agēdis ſuis negocijs fauſtos eligerēt dies. neqꝫ ope-
rirent̄ donec deus ſua expediret negocia. ſed apponerēt Saluſtius
ipi opi manū ſecuti Saluſtiū dicentē. Nō votis neqꝫ
ſupplicijs muliebrib⁹ deoꝝ auxilia parant̄. vigilādo: la-
borando. bene conſulēdo ꝓſpere oīa cedunt. nam vbi
ſecordie atqꝫ ignauie tete tradideris. necquicquā deos
implores. irati infeſtiqꝫ tibi ſunt. Sed quia aduerſari⁹
fatet̄ aplm nō ſuſtuliſſe tpa ad naturales effectus ele-
cta. cum creator dixerit in geneſi de ſideribus. Et erunt
in ſigna et tpa ꝛc. ſatis ſit ꝗ pmiſim⁹ hiſtoriā recitaſſe.
¶ Ponit deinde auctor aſtrologie diuiſiōez (vt puto)
a ſe inuentā. Sic eñi inqt Diuini hūani pōtificij ac Ce
ſarei iuris ꝓfeſſores bifariā eſſe aſtrologiā aſſeuerant.

Vnam licitam quã moderni doctores et ſtellarũ cur/
ſus doctiſſimi aſtronomiã vocãt. quã glo. ſup auctorita
te pauli. admittit. et doctorũ oĩm nullus vnq̃. nec etiã
ſaluator dãnauit qui ait Luce. xij. Cũ videritis nubẽ
orientẽ ab occaſu. ſtatim dicitis nimbus venit ꝛc. Alle/
gat etiã Platonis auctoritatẽ qua dicit᷑. Aſtrorũ ſcienti
am et vtilẽ. et neceſſariã. Subinde auctor ſecũdũ mem/
brum noſtre diuiſionis qd̃ de electione tractat. multis
verbis approbat. q̃uis poſtea oblitus eoꝝ que prius af
firmauit. ſibiipſi cõtradicat. Nam mutationes aeris p̄
Matheus ſciri. etiã Mathei. xvi. ꝓbatur. ſic eñ ibidẽ ſcriptũ ha/
betur. Facto veſpere dicitis. ſerenũ erit. rubicundũ eſt
eñ celũ. et mane. hodie tempeſtas erit. rutilat eñ triſte
celũ. Faciem ergo celi diiudicare noſtis. Et quia euange
lica veritas nulli⁹ teſtimonio eget. ideo ⁊ Virgiliũ. ⁊ re/
liquos qui rem ruſticã tractant. et (vt aiũt) regulas ru
ſticas aeris ꝓdunt. tranſeo. Aliam vero aſtronomiam
illicitã. que ex his que aſtronomia inuenit ꝓgredit᷑ in
effectus contingẽtes hominũ ꝛc. Et cõtra hanc cõplu/
ra ex decretis inducit. Poſtremo allegat. c. non liceat.
xxv. q. v. Vbi dicit᷑. Non liceat xp̄ianis tenere traditio
nes gentiliũ. et obſeruare elementa. aut ſtellarũ curſus.
aut inanẽ ſignorũ fallaciã p domo faciẽda. vel ꝓpter
ſegetes vel arbores plantãdas ꝛc. Scriptum eſt enim.
Om̃ia que facitis in verbo aut in ope. in noĩe dñi no/
ſtri ieſu xp̄i faciatis. ¶ Feciſſet nobis iſte inſulſus au/
ctor langiorẽ laborẽ in explicatione auctoritatis decre/
torum et q̃tum fidei decretorũ libro/dandũ ſit. niſi no
dos ipſe ſoluiſſet p glo. in predicto. c. nõ liceat. que que/
rit. Nunquid ruſticis ſit licitũ. obſeruare tp̄a ſationum
et medicis tp̄a potionũ et minutionũ. vel an cenſeãtur
p canones ꝓhibita. et reſpõdet hec nõ reprobari. Nõ
minus aũt fidei eſt penes gloſam decreti. q̃ ipſm textũ
decreti. Pro huius ſententie cõfirmatione repetita vo/
lumus que de electionibus diximus. Nec eſt curandũ
qd̃ aduerſarius dicit ſe cuiuſdam quem neſcit auctoris
librum habuiſſe qui q̃plurima improbauerit in aſtro/

logia. Hoc ē aerem verberare. Nam ſum in eadē qua. S.
Thomas. Sãctuſqꝫ Auguſtinꝰ. ſentētia. vt exceptis libris **S. Thomas**
Canonicis. nullū auctorē nō erraſſe credã. ꝓpterea. tm̄ fi- **Auguſtinus.**
dei apud me habēt. ꝗ̄tum ratione ꝓbauerint. maxime in
naturalibꝰ. ¶ Meminit etiã auctor octaue ſpere. ꝗ̄uis id
fecerit obſeruato colore rethorico. ꝓteſtatꝰ id ſilētio tran-
ſire velle: qđ ipſe ignorat. Ait em̄ ſe octauã ſperã cuiꝰ mo-
tum pleriqꝫ negēt vſqꝫ hodie nō deprehēſum. ꝑ ſilentiū trã
ſire velle. qm̄ Plato in phō dicat. Videt̄ hominibꝰ de mo
tu ſtellarū parū ſcīetibus octauū circulū. id eſt octauã ſperã
contra ꝙ̄ ceterorū planetarū circulos. moueri. ceteroſqꝫ ſe
cum trahere ꝛc. Plato volens deſcribere virū ſapientem **Plato.**
quarū rerū ſcientē eſſe oporteat. inter alia dixit. eū peritū
eſſe debere aſtrorū. quia in aſtrologia ingeniū humanum
maxime eminet. adeo vt aſtrologum nō tam fieri ꝙ̄ naſci
oporteat. Sed ne putet̄ quiſqꝫ aſtronomꝰ qui aliqñ ſperã
materialē vidit. declarat Plato nō eſſe hūc aſtronomū ꝗ
ſcđm Heſiodū et om̄s hmōi ortū occaſumqꝫ cōſiderat: ſed
eū potius qui circuitus octo. et quõ ſeptē ſub primo verſã
tur. que ordine circulos ſuos ſinguli peragant. callet O por-
tere qꝫ talē a puericia longo vſu laboreqꝫ preparari. quo-
circa et diſciplinis que mathematice dicant̄ opus eſſe. Ait
et idē plato. Octauū preterea circulū quē iure mundū ſuꝑ
num ꝗs dixerit. qui cōtra ꝙ̄ ceteri mouet̄. ceteroſqꝫ ſecū tra
hit. vt hominibꝰ pauca de his ſcīetibꝰ videt̄. ¶ Vidimꝰ ex
Platone ꝗd indocti de octaua ſpera opinent̄: et ꝗ poſſint
dici aſtronomi. Videamꝰ etiã nūc quid noſtri eui aſtrolo
gi de octaua ſpera affirmēt. ¶ Octaue vero ſpere inqui-
unt cuius motū orbes deferētes auges planetarū imitant̄
triplex ineſt motus. Vnus a primo mobili ſcilicꝫ diurnꝰ.
quo in die naturali ſemel ſuꝑ polis mūdi reuoluit̄. alter a
nona ſpera. que ſecundū mobile vocat̄. qui ſemꝑ eſt ſecun
dum ſucceſſionē ſignoꝝ cōtra motū primi mobilis. ſuꝑ po
lis zodiaci regularis. ita vt quibuſlibet ducētis annis per
vnū gradū et. xxviij. minuta fere ꝓgredit̄. Et hic motꝰ au-
gium ꝛ ſtellarū fixarū. in tabul' appellat̄. Et eſt arcus zodia

ci primi mobilis inter caput arietis none ſpere. Suꝑficies
nāqȝ eliptice none ſpere. ſemꝑ eſt in ſuꝑficie ecliptice primi
mobilis. Tercius autē ſibi proprius. motus trepidationis
vocat̃. ſiue acceſſus et receſſus octaue ſpere. et fit ſuꝑ duos
circulos paruos in cōcauitate none ſpere equales. ſuꝑ prin
cipijs arietis et libre eiuſdē deſcriptis. ſic quod duo pūcta
certa octaue ſpere: que capita arietis et libre eiuſdē dicunt̃.
dyametraliter oppoſita. circūferentias talium duorum cir
culorum none ſpere regulariter deſcribent. cum hoc quod
eliptica octaue ſpere ſemꝑ interſecet eclipticam none duȝ
interſecat ſaltē in capitibus cancri et capricorni none dya
metraliter oppoſitis. vnde ſequit̃ cum vnus eorundē pun-
ctorū octaue ſpere. eſt in medietate ſui circuli meridiani: al
ter erit in medietate ſui circuli ſeptemtrionalis. Ecliptica
vero octaue ſpere ſemꝑ eclipticā none in partes equales
dum ſecet. ſecabit etiam portiones circulorum paruoruȝ al
ternatim equales. Velocitatis vero iſtiꝰ motus regula eſt
iſta. vt quilibet duorum punctoruȝ circūferentiam ſui par-
ui circuli in quo circumfertur in ſeptem milibus annoruȝ
preciſe perficiat. Quanq̄ autē hoc motu predicta duo pun
cta ſcilicet capita arietis ⁊ libre octaue ſpere. duas equales
circulorum circumferentias deſcribant. nulla tamen alia
puncta eius circumferentias circulorum deſcribere contin
git. ſicut patet in figura ſequenti.

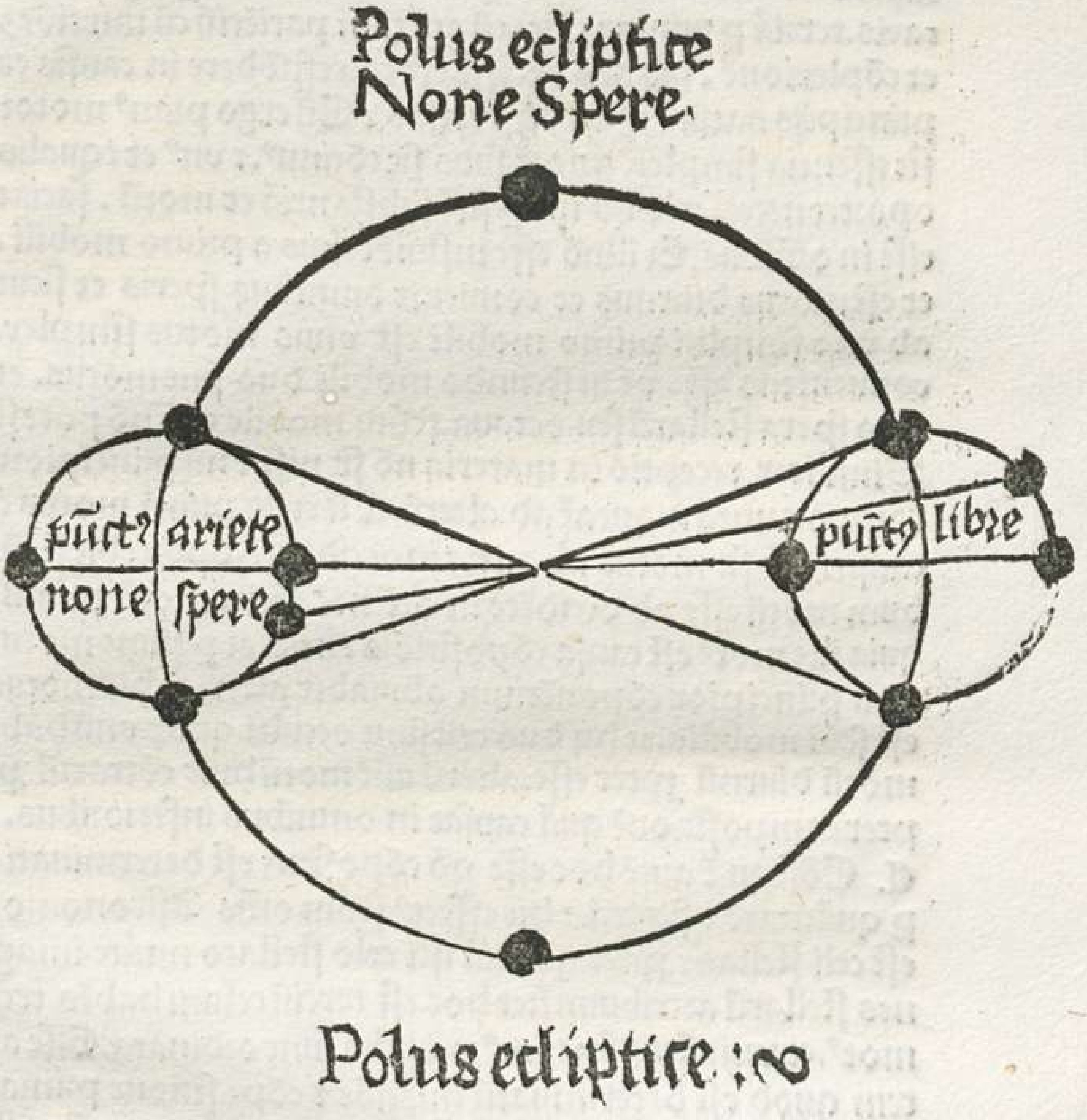

Demõſtraui iam (vt opinor) ad oculũ motũ octaue ſpere
quẽ aduerſari⁹ maxĩe dubiũ facere conat⁹ ẽ. vt totã aſtro
logiã redderet incertã. Poſſemq; ꝑgere ad reliq̃. niſi Alber Albertus.
tus ille cui ꝓpter eximiã philoſophice ſapiẽtie famaz. ma- magnus.
gno cognomiẽ. obtigit. ſeſe obtuliſſe aliq̃ ꝓ certitudine oc
taue ſpere dictũ. Habent eadẽ in cõmentarijs ſuis ſuper
duodecĩo. Methaphiſice. Vbi tractando de effectibus in
rebus naturalibus contingentibus concludit dicens.

Eſſe qđ eſt ſimpliciſſimū in rebus inferioribꝰ receptū. tres
capit determinatiōes. vnā ꝑ materiā . alterā ꝑ figurā q̄ti
tatis. terciā ꝑ primaꝝ q̄litatū agētiū ⁊ patiētiū cū mixtiōeꝫ
et cōplexionē . his aūt neceſſe eſt correſpōdere in cauſis et
principiis nature q̄ſdā differētias . Cū ergo primꝰ motor
ſit eſſentia ſimplex. ⁊ motꝰ ſuus ſit cōtinuꝰ. ⁊ vnꝰ et equalis
oportet neceſſario qđ ipſe ꝑ ſuā ſubſtantiā et motū . faciat
eſſe in omibus. Et illud eſſe influit̄ rebus a primo mobili.
et eſt motus diurnus et conuenit omnibus ſperis et ſicut
ab vno ſimplici primo mobili eſt vnus motus ſimplex.
conueniens eſt . vt in ſecundo mobili duo ſint motus. et
ideo ſpera ſtellarū ſeu octaua. ſcđm mobile eſſe nō poteſt
Similiter receptio in materia nō fit niſi vnū principiorū
componentiū moueat̄ ad alterū. Cū ergo primꝰ motus q̄
cauſat eſſe ſit motus ab oriēte in occidentē. oportebit ſecū-
dum motū eſſe ab occidēte in orientē. cōtra motū primuꝫ
quia ille motꝰ eſt cauſa cōpoſitiōis entiū. et ꝑ hunc motuꝫ
vnū principioꝝ cōponētium obuiabit alteri. et hic motus
eſt ſcđi mobilis. et hij duo celi ſunt occulti. quoꝝ vnū habꝫ
motū diurnū ꝓpter eſſe: alterū aūt motū huic cōtrariū ꝓ-
pter compoſitionē quā cauſat in omnibus inferioribus.
¶ Cōſequit̄ autē hoc eſſe qđ cōpoſituꝫ eſt determinatio
ꝑ quātitatē ⁊ figurā. ⁊ hic effectꝰ ſcđm oīs Aſtronomos
eſt celi ſtellati. ꝓpter qđ etiā iſti celo ſtellato multe imagi
nes ſtellarū attribuunt̄: et hoc eſt terciū celum habēs tres
motꝰ. et vniuſcuiuſqꝫ motꝰ mobilia ſunt ordinata. Eſſe au
tem quod eſt determinatū mixtiōe ⁊ cōpoſitione primaꝝ
qualitatū eſt attributū ſeptē ſperis ſeptē planetarū. ⁊ ille
non adeo habundāt in motibꝰ ſicut mobilia ſuꝑiora. ſed
et in poſitiōe et motibus diſponūt ſcđm qđ mixtionē ꝑfi
cere poſſunt. Deniqꝫ niſi qđ de octaua ſpera dicit̄ verū eſ-
ſet. non poſſemꝰ alicuius planete verū locū habere. cū au-
ges planetarū que ad eorundē veros motus ſunt neceſſa
rie. eundē habeāt motū cum octauo circulo. vt ex canoni-
bus tabularꝝ veroꝝ motuū planetaꝝ clarius patet. Sed
ſatis vti opinamur et rationibꝰ. et auctoritatibꝰ: et demō-

ſtratione ad oculum retudimus aduerſarij ignauiã. vole n
tis motuꝫ octaue ſpere reddere incertũ. vt tota aſtrologia
relinqueret̃ incerta. ¶ Affert auctor S. Thome ſcripturã
qua aſſerit aſtrologos de actibus humanis mlta vera pre
dicere. primo q2 aſtra in corpa paſſiones ſenſitiuas impri‑
mant. q̃s ps maior hominũ ſequat̃ quapter actus eoꝝ di
ſponant̃ vt in pluribꝰ ſcḋm inclinationẽ celeſtiũ corporũ.
Hoc etiã aſtrologꝰ dicit. et eſt tercia ps predictionis aſtro‑
logice inter poſſibile et neceſſariũ poſita. Deinde pſequi
tur auctor. Alio mõ predicũt vera ꝑpter demones ſe immi
ſcẽtes. qua ꝑpter Auguſti. ſup Geneſim. Fatendũ eſt quod
qñqꝫ ea que a mathematicis dicunt̃ inſtinctu quodã occul
tiſſimo dici qḋ neſciẽtes mẽtes humane patiunt̃. qḋ tñ ad
decipiẽdos hoĩes fit ſpirituũ immũdoꝛuꝫ opatione. Quã‑
uis mihi cũ Auguſtino vti theologo de articulis theologi
cis nulla ſit cõcertatio. neqꝫ mihi animus eſt falcẽ in meſſeꝫ
alienam mittere. tñ a magnis tradit̃ auctoribus. humanis
animis afflatu quodã ignoto: quẽ furorẽ nominãt. ſugge‑
ri preſagia. Teſtis eſt Plato in phedro. dum inqt. Maxĩa Plato.
nobis bona p furorẽ eueniũt diuino munere cõceſſum. Et
Cicero. inquit. Ineſt igit̃ animis pſagatio extrinſecꝰ adie Cicero
cta. atqꝫ incluſa diuinitꝰ. ea ſi exarſit acrius furor appellat̃.
furore itaqꝫ agitate mẽtes occultiſſimo inſtinctu preſagiũt
Hoc furore acte ſibille: Et traca Zamolxis futura pdixere
quos demonibꝰ agitatos nemo ſanus facile dixerit. Naꝫ
Zamolxim fuiſſe philoſophũ et bonũ virũ qui ciues ſuos
optima queqꝫ docuerit teſtis eſt herodotꝰ. Sibillas fuiſſe Herodotus.
honeſtas matronas lactãtius et ceteri affirmãt hiſtorici. Lactantius.
Nulla aũt kacodemonibꝰ cũ bonis viris cõmunicatio q̃s
vt peſtẽ fugiũt. Vis q̃z animi nõ eſt demõ. Qḋ aũt dicitur
demones ſe immiſcere preſagijs. id mihi credibile videt̃ ſi‑
quis vetitis artibꝰ de quibꝰ poſtea dicemꝰ vtat̃ ad predicẽ
dum. Nã S. Auguſti. li. ij. de doctrina xpiana ſcḋm mem Auguſtinus.
bruꝫ diuiſiõis pgnoſticationũ licitũ et mũne ſupſticioſum
aſſerit. Sed deſino diſputare de his que inſtinctu occultiſ
ſimo fiũt. quõm que cauſas naturales mihi notas nõ ha‑

bent. ſicut approbare non eſt noſtri oꝑis. ſic nec reprobare
volumꝰ. Nec crediderī in abſtruſis aduerſariū oculis vide
re linceis. q̄ que ante pedes ſunt nō facile ſecernit. ¶ Sed
Exclamat ip̄e altius. Audi aſtrologe eccleſiā: cuiꝰ p̄ceptis
ſi parere cōtemnis dicit dn̄s meꝰ ieſus tanq̄ ethnicū ⁊ pub
licanū debere te a fidelibꝰ eſtimari. Quorſuȝ hec bone vir
an dn̄s meus ieſus vſq̄ damnauit aſtrologiā. ſi verum eſt.
dic quo in loco doctrine euangelice. Ego certe contrarium
oſtēdi Lu. xij. et. Mathei xvi. Sed oſtēde decreta eccleſie.
quibꝰ fuerit ſublata e medio. Ego quidē audio eccleſiā ſed
etiā audio Auguſti. damnātē obſeruatores dierū egiptiaca
rū. Sȝ aſtrologꝰ dies egiptiacos nō obſeruat. nec alios ob
ſeruare docet. Videmꝰ igit̄ aduerſariū afferre aliena cōtra
aſtrologiā. et falſas ſibi impingere maculas. nihil eñ ha/
bet quod proprium artis ſit. quod vel cauillare vel dam/
nare poſſit. Non poſſum hoc loco non ridere temerarij
hominis audatiam. doctorū quos ipſe allegat ſcripta cor/
rigentis. Sancti Thome dictum adducit. aſſerentis aſtro/
logos poſſe prenoſcere futuras eclypſes. Delyrꝰ auctor cor
rigendo exponit. qui rectius aſtronomi dicunt̄. Magnifi/
cat (quod aiūt) emēdat. Lingua ſibi interdicendum eſſet
latina. ne ꝑ ſuo arbitrio optima queqȝ deprauaret. Illud
inueniet diligens lector. omnes auctores. quorū laudata ſit
eruditio. his duobus vocabulis Aſtronomia et aſtrolo/
gia ꝓmiſcue vti. tanq̄ vnius ſignificationis. Nam qui eas
duas facere ſcientias voluerit. ſimilis erit illi qui aſſtru/
ere nitatur duas eſſe artes medicine. quarum vna in co/
gnitione. altera in applicatione medicamentoruȝ conſiſtat
Multa deinde (vt ſolet) temere effundit. iam proponit.
iam ſoluit. ⁊ vti ſibi queqȝ fortuitu obuia facta ſunt tranſ/
ſcripſit. Sed quia nihil eſt quod prius nō cōfutauerimus.
igitur breuitati ſtudentes. priora noſtra referendo ſingula
ſingulis. repetita volumꝰ. ¶ Ait etiā videri aſtrologo/
rum principiuȝ. vt quicquid olim ſub aliquo ſtellarū aſpe/
ctu per experientiam cognitum ſit eſſe factum illud rede/
unte eodē aſpectu iterū fieri oportere. A. aūt Gellium dice

re infinito et pene innumerabili annorū numero. ad eun-
dem locum cum eodem habitu quo ſimul omnes profecte
ſunt regredi. Negari his auctoritatibus aſtrologie princi-
pia dicit. Sed velim ego ſcire que incōuenientia ſequatur.
ſi dicatur. idem fieri quod ſemel factum eſt. dum idem aſpe
ctus ſtellarum reuertat̃ etiam ſi tardiſſime fiat. Sed ſunt
alia aſtrologie principia quā que aduerſario videntur. que
ſi aduerſarie ſcire cupis Ptolomeus tibi adeundus eſt. naꝫ
ego ne verbū tibi prodam. Sed (vt opinor) nec ptolome
us te quicꝙ̃ docebit niſi prius exemplo furioſi. Aiacis elle-
boro purgat⁹ ſanitatem mentis receperis. Ad phauorini
orationem contra Genethliacos habitam. Nihil eſt quod
reſpondeatur (ꝙ̃uis argumenta ſua non difficulter retun
di poſſent) cum Gellius dicat ſe ignorare. Phauorinus
ſerio. an oſtentādi ingenij gratia ita porauerit. ¶ Produ
cit inſup aduerſarius Joannem Gerſon ⁊ quendā Alpho
rabium teſtes incertitudinis aſtrologie. quod plura in ea
ignorentur ꝙ̃ ſciantur. Jd minime mirū videri debet. cum
aduerſarius ſeptē arciū ſe magiſtruꝫ ꝓfiteat̃ atqꝫ quatuor
quas mathematicas vocant pene ignoret. in grāmatica et
rhetorica plus ignoret ꝙ̃ ſciat. manebit ergo aduerſarius
tantum magiſter logice. ſi ſaltem in ea plus ſcit ꝙ̃ ignorat
Ego libere ꝓfiteor me multoplura ignorare ꝙ̃ ſcire. nec id
mirum. Nam et Plinij dictum eſt hominis diligentiſſimi Plinius.
et in litteris ſecularibus doctiſſimi. Minime miruꝫ eſſe ho
minem genitum non omnia humana nouiſſe. Ego cū ini-
tio conſtituerim apud animuꝫ meum velle medicine incū
bere. ideo grāmatice quātum ad intelligentiam ſignifica-
tionis terminorum et regulas dicendi atqꝫ ſcribendi ſuffi-
ceret. Deniqꝫ logice quātum ratiocinatio phyſicam adiu-
uat operam imprimis impenderim. Quadruuio quoqꝫ de
inceps animum accomodauerim. quod doceret magnuꝫ
medicum fieri non poſſe qui aſtrologiam ignoret. Tamen
multoplura ignoro quā ſcio. Non tamen ob id ſunt con-
temnende ſcientie. quod difficilime diſcuntur. Sed illud
magis mirandū. ſiquis breuitatē vite humane cōtemplet̃.

homines in tantā eruditionē ꝓuehi. vt et diuina et huma
na ſcrutent̄. q̄uis nō oīa ꝯſequant̄. Arctior em̄ eſt humana
Theophra. intelligētia ſingulorꝝ. q̄ꝫ qđ oīa capere poſſit. Theophra-
ſtus nō ignobilis ph̄us. naturā accuſaſſe fert̄. qđ ceruos et
coruos. quorꝝ nūme intereſſet. lōga vita hoīes v̄o breui di-
gnata eſſet. ¶ Dicit etiā aduerſariꝰ incertū eſſe planetas
ſignaqꝫ huic vel illi gēti dominari. Credo ſibi eiſqꝫ q̊s ipe
ſequit̄ incertū eſſe Ptolomeo aūt. Julio firmico. deniqꝫ il
luſtriorib9 coſmograhis de hoc cōuenit Jdqꝫ ꝓbat effectꝰ
ſeptē planetas nō temere applicatos ſeptē climatibꝰ. Cir-
cūferamꝰ oculos. diſpiciamuſqꝫ gētes ſingulas. et inuenie
Julius firmi mus eas aliter ⁊ aliter moratas. liceretqꝫ ex traditione Ju
Strabo. lij firmici tum inſigniū coſmographorꝝ ⁊ hiſtoricorꝝ Stra
Ptolomeu.s bonis Ptolomei Herodoti. Diodori ſiculi. Juli Ceſaris.
Herodotus : Liuij Q. Curcij. Plutarchi. Suetonij. Saluſtij. Cornelij
Diodoris Taciti et aliorꝝ q̄plurimorꝝ gentibꝰ ſua reddere epiteta. ni
Siculis. ſi breuitati ſtuderemꝰ. et res notior eſſet. q̄ꝫ que ꝓbatione
Julius egeret. Deniqꝫ Cameracen̄ ſatis dignꝰ eſt: cui hac de re cre
Liuius dat̄. ¶ Adducta eſt ꝑ aduerſariū iſtū Galieni (quē rectiꝰ
Q. Curcius. Galenū dici aiūt) in ꝓgnoſticis auctoritas dicentis. Qđ
Plutarchus. virtute oīm ſtellarū. nō vniꝰ aut paucarū nobis aliqđ eue-
Suetonius. niat. Hāc Galeni auctoritatē nunq̄ legiſſe memini. et que
Saluſtius. ſitam nō inueni. Sed cōtrariū eiꝰ ex libro tercio galeni de
Corneliꝰ ta. diebꝰ creticis liquet. Vbi dicit Lunā ſignare ſuꝑ dies qua
Cameracen̄. liter erit diſpoſitio hoīs. nō dicit qđ oēs ſtelle reſpiciāt di-
ſpotionē hoīs. Qđ ſi etiā galenꝰ id diceret. nō ꝓbaret̄ per
hoc incertudo artis. Cū oīnis reliquarū ſtellarū vis redu-
catur ad ſeptē planetas. quarū vires nō impediūt ſed ad-
iuuāt. Dicit̄qꝫ aliquid fieri ꝑ planetā. qui in efficiēdo ma-
Vincencius. ioris eſt efficatie. qđ ꝓbat etiā. Vinc. in Spe. pte. ij li. xvij.
Sed ſunt circa hoc multa ꝯſtderāda. etiā multis qui aſtro
logiā ꝓfitent̄ ignota. que nō ſunt p̄ntis opis. ¶ O ſtēſurꝰ
deīn alio argumēto incertitudinē aſtrologie allegat aucto
ritatē Ptolomei his verbis. Sicuti inquit lapidibꝰ herbis
radicibꝰ ⁊c. inſunt quedā inuiolabiles virtutes niſi ꝓhibe
antur ſuo cōtrario. ita aſtrorū vis niſi impediat̄. ſuos effe-

ctus facit. Puto aduerſariū hanc ptolomei auctoritateꝫ in
coopertorio alicuiꝰ antique pere legiſſe Codices enī ptolo
mei ita nō habēt. ſed ita vt ſequit̃. Idē etiā in oībus quorū
inicia naturalia ſunt euenire videmꝰ. vt in naturis quorū/
dam lapidū atqꝫ vegetabiliū. necnō vulnerū et apoſtema
tum ac infirmitatū que neceſſario aliq̄d opant̃. quorū que
dam ſunt vt ita opent̃. niſi eis ab aliquo cōtrario cōtradi/
catur. Sed ſinamꝰ ita eſſe vt aduerſariꝰ ſomniauit. Nō/
ne ergo aſtrorū ſciētia erit incerta ſi aſtrorū effectui cōtra/
dicat̃. Imo. Sed quis cōtradicet. Officialis vel forte pre
ſes ꝓuincie. nonne ſtelle obtemperabūt: minime. Sed cre
ator ſtellarū efficiet irritos ſtellaꝝ effectꝰ. Rogo quādo id
ſit facturꝰ. Dicet aduerſariꝰ. qn̄cūqꝫ ſibi fuerit cōplacitū. et
id ego nō eo inficias. Sed an illud vnꝙ̄ ſit facturꝰ. nemo
eſt qui ſciat manebit ergo certa ratio nature. ⁊ ſuarū effe/
ctuū. Itaqꝫ falſa erit aduerſarij ꝯcluſio. certū iudiciū ꝓferri
nō poſſe ꝓ eo. qđ irritari poſſint effectꝰ ſtellaꝝ. ¶ Tullij
de natura deoꝝ auctoritatē. q̄uis librū Ciceronis bis ꝑcur
rerim nō inueni. ꝓpterea cōijcio aduerſariū que velit ex ſuo
ingenio effingere. ¶ Inuehit deīn aduerſariꝰ in caldeorū Iuuenalis
p̄ſagia. que et Iuuenalis damnat. aſtrologoꝝ autē appro
bat Sic enī inq̄t. Sed maior erit fiducia quicquid dixerit
aſtrologꝰ. Nō ignoro tū quoſdam Sicophātos ignaros
aſtrologie. queſtꝰ gracia multa emētitos. et ſe et aſtrologi
am infamaſſe. tum adulationē frequentē principuꝫ immo
tirannoꝝ peſtē. quibꝰ nō qđ veruꝫ. ſed qđ oblectet dicitur.
Sunt autē vtraqꝫ vicia nō minꝰ crebra ꝙ̄ nociua. Inueni
unt̃ autē nō ſolū ignari aſtrologi. ſed etiā aliarū ꝓfeſſores
artiū indocti. Vidi cōplures ī grāmatica verſatos. priuſ/
ꝙ̄ apud animū ſuū cōſtituiſſent vocatiuꝰ redderet. ne ſup
poſitū v̄bo ꝑſonali etatē ⁊ patrimoniū ꝯſumſiſſe vidimꝰ
et medicos nulla alia re niſi numeroſis funeribus claros. ⁊
inexercitatos nautas q̄ ſepiꝰ tētato neptuno. vel aq̄s mer
ſi ſunt vel arrepta aliq̄ tabula vix nando euaſere. Qđ v̄o
ars aſtrologica ꝑ Auguſti. cōuincat̃ eſſe nl̃la. v̄itate caret.
Deniqꝫ q̄ eā diſputādo tollere niteret̃: aerē verberaret. neqꝫ

enim contra. ea que ex philoſophia approbata. et conſen/
ſu gentium recepta ſunt. ꝓficeret. Naz totus populus ex/
perimento didicit vngues et crines ſine electione infelici⁹
preſcindi. et alia fieri que ſuperius recitauim⁹. ¶ Videtur
aduerſario cōtrariū eſſe rationi. tp̄a alia fauſta. alia infau/
ſta haberi. qd̄ omnia ſint optime a fabricatore mūdi deo
facta. et humano generi ſalutaria. Mille creatura dei ſunt
a quibus homini ꝑicula. nam illa ipſa ſine quib⁹ viuere nō
Petrarcha poſſum⁹ vt dicit Petrarcha ignis ſcilicet et aer et aq̄. ſunt
nobis funeſta. Sed ſic ſe res habet vt elegāter inquit Se/
Seneca. neca. recepim⁹ peritura perituri. Nec ſunt omnia tp̄a tam
fauſta. vt ſit ſalutare hyeme in lapidem durari. eſtate ſole
torreri. Habet aūt cōmunis locutio hominum ea infauſta.
que leſionē aliquā inferūt. Sed de his ſatis.

c Ongrediendū nūc eſt cū iuriſperitis. qui ſe nobis
multo equiores prebebūt q̄ minat̄ aduerſarius.
Sed rogabis forte amice lector cur aduerſarius
Aſtrologie. profeſſores iuris canonici late taxet ꝯſcientie.
cū eorū op̄a cōtra aſtrologiā ſit vſur⁹: Quia ex ſecta eſt cy
nicorū. more cerberi oēs adlatrātiū. Nam tanta eſt homi
Iuuenalis nis preſumptio vt queādmodum iuuenalis ait. Se filium
galline putet albe. Nos vti viles pullos natos infelicibus
ouis deſpiciat. Sed quid intereſt inter theologos ⁊ cano
niſtas quod inter Aſtronomos et aſtrologos. Alter enim
docet. alter exercitio conſecrat. Theologi ſecundum legem
viuere docent. Canoniſte ius ſuum vnicuiq̄ʒ tribuūt. Sed
q̄ntum interſit inter docere et facere. nemo eſt qui neſciat.
Sed cur cauſam agimus eorum qui cōtra nos producunt̄
in aciem: quia non tam citati: q̄ crinib⁹ (vt aiunt) huc tra/
cti ſunt. Quid ergo dicit Joannes. an quem aduerſariūs
produxit teſtem: Poſtq̄ in vtranq̄ʒ partem arguit. conclu/
dit. quod corpora celeſtia que aſtrologus conſiderat. ſunt
cauſe eoꝝ que fiūt in orbe. Et qd̄ ex cōſideratiōe ſyderū fu
tura poſſunt ꝑnoſci. Item qd̄ aſtrologia ſit vna ex libe/
ralibus. Adducem⁹ ne etiā plures teſtes hāc Jo. an. ſentē/

tiam approbātes: minime pollicit⁹ em̄ ſum aduerſariū ſu/
is armis cōfoſſurū. Sed cōfecat ſeipē. noſqꝫ p̄uenit. Quia
tantarum virium eſt veritas. vt ab inuitis etiam pectori/
bus erumpat. Sed annixus eſt vulnus quod ipſe ſibi in
flixit. curare. dixit ergo intelligendū Jo. an. non de aſtro/
logia ſed de aſtronomia locutū. O temerarium explana/
torem ſcripturarū. iam em̄ nobis edet gloſas iuris: atqꝫ in
cōmentarios cōmentabit. qui apparatū iuris legere nōdū
didicit. ¶ Proſequit autē iſte inimic⁹ bonarū artiū dictū
Jo. An. et dicit eum tenere. qđ ſiquis velit cognoſcere for/
tuitos cauſualeſue euētus aut opationes hominū futuras
aut preteritas certitudinaliter qđ tunc opatio demonis ſe
immiſceat qđ plane veritate caret ab Jo. An. dici. Sed
velim ſcire. quis ſit iſte doctor aſtrologie. qui fortuita ſeq̄/
tur. Aduerſarius nullū oſtendere aſtrologuꝫ poterit cuius
ſaltem laudet eruditio/qui pure caſualia. et mere euenticia
ſequat. Sed ex infallibili ſyderū curſu. et aſtrorū effectib⁹
ſibi cognitis predicunt aſtrologi quod fore preſciunt. Nō
commertio demonuꝫ. ſed vti doctor Sanctus in ſumma S Thomas
contra gentil' docet ex conſideratione aſtrorum eorumqꝫ
effectuum. Et quāuis ſidera dicātur inclinare. non cogere
nec aufferre liberum arbitrium. Tamē Seneca aſſerit dif Senec.
ficile eſſe mutare naturam. quod nō liceat ſemel mixta na
ſcentium elementa conuertere. Propterea educationem
maximam exigere diligentiam. Sed quod eſt difficile nō
eſt impoſſibile. Philoſophie q̄qꝫ beneficio mores noſtros
mutari in melius non eſt dubium/Propterea quod de ſo
crate dicitur non recedit a vero. Nam et Lucianus in dia Lucianus.
logo quem charonem intitulauit Ciniſcum inducit coraꝫ
rhadamante rationem eorum que in vita geſſerit redditu
rum. a nudo quoqꝫ aſſtāti percunctari rhadamantū/quo
pacto ſtigmata et inuſtionum quedam ſigna non ſatis ꝓ
minentia deleta deterſaqꝫ eſſent. Ciniſcum quoqꝫ reſpon/
dentem. Olim cum eſſem ex imperitia improbus. ⁊ ea pro
pter plurima mihi ſtigmata vendicaſſem. poſtquā philo/
ſophari occepi: vſus tam bona et vtili medela pauliſper

ex anima maculas abſterſi omnes ac dilui. Sed reuerta-
Abbas mur ad iura. Abbas in ca. ex tenore de ſortil. dicit aſtrolo
giam non eſſe prohibitam .nec eam exercentes peccare.
cum ſit vna ex liberalib⁹. iure etiā premiare has artes exer
centes l.i. ff. de va. et extraor. cog. Demune et ho. l. ſi in ſi.
de vaca. et excuſa mu. l in honorib⁹ .§. phis. Nec eſt veruꝫ
qđ Abbas dicat ꝯcludēdo aſtrologiā eſſe ꝓhibitā. qꝛ po-
ſito vno generali notabili remittit ſup eiuſdē declaratiōe
ad c. ex tenore alle. vbi dicit que ſupra recitauim⁹. .§. ſiq̄ ꝯ
aſtrolog⁹ in l item apđ labeonē ff de iniurijs dicit aſtro
logū q̄ dixit aliquē furē qui nō erat. nō teneri iniuriarum.
Vbi ergo manent iſte leges penales in aſtrologos anim-
aduertētes: Illud tamē meminerit candid⁹ lector. nō eſſe
ꝓfeſſionis aſtrologice demōſtrare ꝑ aſtrologiā quis furtū
fecerit. Sicuti quidā Sicophāte ſunt conati de q̄bus in c.
i de ſortil. q̄ abuſi bonis artib⁹ effecerūt vt quidā caderet
in idolatriā. Sed libet ſeueros iſtos vindices moꝝ. qui in
cācellis ad ꝑplm declamāt. hoībus vicio dātes. qđ reprehē
ſione vacat hoc loco admonere. Inquiſitorē heretice pra
uitatis ſe nō poſſe intromittere ꝯtra predicētes futura. ni
ſi eoꝝ p̄dictio ſapiat hereticā prauitatē manifeſtā. ſicuti qū
cōſulunt demones. aut qū fiūt eis ſacrificia. hoc ꝓbat Ab
bas in c i de ſortil. alle. Sed aſtrolog⁹ demonib⁹ nihil fi-
dit. nec ſacrificat. Sed naturā ipſam matrē pientiſſimā et
minime fallacē ſequit. que docet filios. qđ celat priuignos
Priuignos aūt oīs. vti pia dn̄a preuaritātes ſeruos pulte
fabaria vt vitā ſuſtentēt dignat. atqꝫ cōmuni ediū ꝑte ha
bitare ſinit. Filios aūt in penitiorē partē abductos. ſacra-
mēta (vt ita dicā) ſecretaqꝫ ſua docet. Hinc fit vt et priui-
gni et ſerui multa friuola de ſua dn̄a euomētes docti vide
ri velint. duꝫ nihil veri dicāt. vel ita filios irritare volētes.
vt matris ſecreta prodant. Vnde putat quis ortos de fe-
ſtis mobilibus ecclcſie errores. niſi ex maliuolentia indo-
ctorum qui bonis artibus detrahentes: nihil ratuꝫ volunt
niſi quod ipſi docuerint. Itaqꝫ factuꝫ eſt vt eccleſiaſticis
de obſeruatione feſtorum nō cōueniret: cuius rei meminit.

Cameracẽſis in libello ſuo de correctione kalendarij. Cameracẽ
Nam indocti theologelli dum vellẽt vim inferre celo. pu
tarentq₃ ſophiſmatib⁹ cogi ſtellas incedere cõtra naturã.
queadmodũ ipſi animo cõcepiſſent. itaq₃ erratũ eſt in ob
ſeruatione. cultus diuini dieb⁹ ſuis. Vel fuit forte alia hu/
ius erroris cauſa. cuius etiã meminit Cameracẽſis. quod
nõnulli clerici plus vacãt cõputationi nummoꝝ: q̃ feſtorũ
eccleſie. Sugillauit (vt opinor) aduerſariũ et ſui ſimiles:
qui cõtra preceptũ canonis ſealienis patrimonijs: et ſecu/
laribus negocijs ingerũt. Scio aũt ſtatum clericalẽ omni
veneratõe digniſſimũ. Sacerdoteſq₃ vel fuiſſe reges vel
regib⁹ imprimis charos. apudq₃ omnes gentes maxime
auctoritatis habitos qui ſuo officio fungerent. Nemo pu
tet me quicq̃ ſiniſtri cõtra venerãdum ſacerdocij ordinẽ.
cõtra deuotiſſimoꝝ preſbiterorũ cetũ eſſe locutũ aut locu/
turum. Cum aduerſario iſto (neſcio quo temerario homi
ne) litterariũ mihi certamẽ eſt. qui aliena ſequẽs. ſua ne/
gligit. qui cũ dicit que vult. audit que nõ vult. Pergam⁹
ad reliqua. ¶ Vidim⁹ q̃ equos ſe nobis canoniſte p̄bue
runt. itaq₃ ex ſuphabundãti etiã leges adeamus. Naz ad
uerſarius dixit. Canoniſtas puritati conſciẽtie conſulere.
quaſi ſeueriores ſint q̃ iuris ciuilis cõditores. Sed iurecõ
ſultos atq₃ Sereniſſimos Ceſares adeuntẽ. ſequere indo
cte aduerſarie. q̇d horres exertum imperatoris gladiũ. in ne
cem eorum diſtrictũ. qui bonas litteras cauillant. intami/
natas ſcripturas falſa interpretatiõe adulterant. Seque/
re vel alonge ne te lictores prehẽdant. audi quid reſpõdea
tur. Rogo Sereniſſimi ceſares. q̇d ſtatuũt leges in aſtro/
logum. id ꝓfitentẽ qđ ſupra dixi: Profecto nihil. ſed ani/
maduertũt in mathematicos quos Azo in Sũma. C. de Azo.
maleficis ſomnioꝝ expoſitores interp̄tant. itez in eos quo
cunq₃ nomĩe cenſeant qui ſupſtitioſis prenoſticationib⁹
vel vaticinãdo. vel vaticinia inquirẽdo animũ accomoda
uerint. Item maleficos. aruſpices. ariolos. augures. calde
os vates: qui praua confeſſione predixerint. et qui eos in/
terrogauerint. C. de malefi. et mathe. l nemo. Bene ſe res

habet: cōcordat cū canonibus lex ciuilis. Merito reproba
tur omnis ſupſticio. omnis praua diuinatō. Sed nihil ad
Auguſtinus. aſtrologiam. Nam ſcdm Auguſtinū in li. de doctrina chri
ſtiana. Diuinatio eſt vſurpatio p̄cognoſcēdi futura ex qua
dam peſtifera ſocietate hominū et demonū. Sed vere di
ci nō poteſt / aſtrologiā cōmunicare cū demonib⁹. Ipa enī
natura p̄monſtrāte ex infallibili ſiderū curſu: eoꝝ ꝯgreſſib⁹
et regreſſib⁹ docet q̄d futuꝝ ſit. nā corꝑa celeſtia cauſe ſunt
eoꝝ que fiūt in hoc mdo. Malefici autē arioli augures: aru
ſpices: et tota illa cohors falſoꝝ vatū. nullū habēt ſue p̄di/
ctionis fundamētū. q̄uis plerumq̄ꝫ vera dixerint. ꝓpterea
omnis illa cōmenticia p̄noſticatio. a philoſophis. legūla/
toribus. ac ſacerdocij iuris ꝓmulgatorib⁹ merito explodit̄
Cicero et ab ipō q̄ꝫ Cicerone damnat̄. Illud ego et vere et cōfi/
denter dicere poſſum. nullā vſq̄ꝫ legē reperiri ꝑ corp⁹ iuris
ciuilis ꝓhibentē predictionē nouilunioꝝ. eclipſiū. vel electi
nem dierū porrigēdis medicinis. vel rei ruſtice ſalubrium.
tum etiā iudicia aeris et natiuitatū. ſaluis terminis q̄s ipi
preſcripſimus. Augurīū autē et aruſpicinā defendere nolo
Illud certe aduerſari⁹ ſcire debuit leges penales ſtricte in
telligi oportere. nec ꝑſonas in q̄s late ſunt transgredi. nec
aſtrologū nomīe auguris aut arioli cōprehēdi. ca. odia et.
ca. in penis de regu. iuris li. vi. Et q̄d aduerſario miruꝫ vi/
Abbas deri poterit. Penā nō extēdi etiā ꝑ idemtitatē ratiōis. Ab
bas in ca. de iure patro. Minime ſimile eſt vero. Imꝑato
res tam ſtultos fuiſſe vt aſtrologiā abolere voluerint. ſed
ſuperſticioſas prenoſticatiōes que principia naturalia nō
habent. quas etiaꝫ damnant aſtrologi. quibus aſſentiun
tur Canoniſte. Nolo latere aduerſarium. vt habeat quod
eum mordeat. Licere ſcdm leges auertere intempeſtiuos
imbres. grandines. ac omnia facere. que in vtilitateꝫ gene/
ris humani cedunt. ꝑ le. eorum. C. de maliſi. et mate. quod
an conſentaneum ſit religioni noſtre: cenſor litterarum ad
uerſarius iudicet. Mirum tamen eſt quod tam optatam
ſententiam reportauit. Vidit in ſomnium / ceſaremq̄ꝫ ſibi
arriſiſſe putauit. dixciuſq̄ꝫ leticia geſtire potuiſſet. niſi ego

coniector ſibi protinus affuiſſem et ſomnium expoſuiſſez.
Ceterum quod de Phauorino repetit. ſupra dictuz eſt. nō
egere ſolutione. Quod ſi conſtaret phauorinū non ioco
ſed iudicato ita diſſeruiſſe. multa eſſent quibus probareť
hominem alias doctum circa Aſtrologiam minus proba
bilia affirmaſſe. Mihi quidē veriſimilius videť. hominē
aliqua in re ingeniū ſuū vel oblectare vł oſtētare voluiſſe.
Eſtat ſecunda pars altercationis ex trib⁹ alijs cō
r clusionibus cōſtās. Quarū prima. Quod vſus va
ticinandi orthodoxe fidei ſit cōtrarius. Secunda
Quod naturali iuri ꝛ dictamini rōnis ſit obuius. Tercia.
Quod morali philoſophie ſit inimic⁹. Ad cōfirmationez
prime cōclusiōis inducit. ca. xxviij. Deutromij. Si audieris
vocē dei tui. ꝛc. veniēt ſup te benedictiones iſte Benedict⁹
fruct⁹ ventris tui. et fructus terre tue. Abundare te faciat
dn̄s om̄ibus bonis. fructus iumētorū et terre tue/ aperiet
dn̄s theſaurꝫ ſuū optimū celū. ꝛ tribuet pluuiā terre tue ꝛc.
Ex his aduerſarius infert. Ergo om̄i tpe p̄cepta dei cuſto
dientibus iſta bona ꝓmiſſa euenient. vel aliq̄ et aliquo nō
Si aliquo nō euenient iſta. de⁹ erit mēdax. Si vero primū
eueniet. fruſtra inſpicitur celum. Et proſequitur. Si talia
ꝓmiſſa eueniunt his qui ſub tempore boni aſſpectus ſunt
nati. et quorum conceptus et partus fuit fortunatus. vel
ergo omnes cuſtodientes mandata dei naſcuntur ſub ſi/
gnis fortunātibus vel aliqui non. Si primum nullus na/
ſcetur beatus ꝛ mandata dei cuſtodiēs tempore influxus
mali. quia talis non eſſet fortunatus. cum tamen promiſ/
ſo dei talis cunctis alijs ſit euaſurus fortunatior. Si autez
boni et mandata dei cuſtodientes naſcerenť tempore ma
li influxus. neceſſe eſt eos futuros infortunatos ꝛc. Nimis
vanus eſt aduerſarius aranearuz telas texens. q̄uis dilu/
mata fulcire niſus ſit. Vanus etiā eſſet aſtrolog⁹ qui non
crederet deū eoꝝ q̄s amat. ſucceſſus/ ꝓſperare poſſe. Sed
dicat mihi iſte ſophiſta. Nunq̇d q꞉ magna ps hoim non
viuit ſcd̄m mādata dei. ꝓpterea ſol nō oriať ſup eos. nec ir
riget pluuia fundos eoꝝ. Vel nunquid tpe ſterili eorū agri
frugibus vacui. tempore frugifero fructibus felices ſint.

Cum ſicuti temporantia corporum celeſtium annuum for/
mauerit fructus vel vbertim. vel cum penuria ſe efferant.
Oſtēdat mihi aduerſariꝰ duos agros pariter cultos. vnū
mādata dn̄i cuſtodientis. alterū peccatoris diſpiciamuſqꝫ
quid inter vtrūqꝫ interſit. Sed ꝯcludit aduerſariꝰ. niſi de
us fertilitatē agroꝝ eoꝝ qui ſua precepta tenēt ꝑꝑauerit
ſingulis annis. ex tunc fieri mendacē. Si ꝑꝑauerit non
eſſe inſpiciēdū celū. Non eſt opus ad abundantiā bono
rum qꝺ ſingulis annis vbertas frugū obueniat. Cū ido/
latre Egiptij (docēte ioſeph) ſeptennē cariſtiā ꝑ ſepten/
nis ꝓuiſionē predictionēqꝫ vbertatis amouerint. ad q̄s
etiā iudei et qui habiti ſunt deo chari preterunt vt blada
emerēt. Legētis ligna in Sarepta mulieris farinulā ole/
umqꝫ ita multiplicauit deꝰ vt ſibi nulla fames eſſet timē/
da. Ita benefacit deus etiā his qui non habēt agros nec
pecora. Sed vt ad nr̄a redeamꝰ. ¶ Cū beneficio dei ma
li cū bonis eodē fruamur ſole. idē hymber noſtros pariter
et bonoꝝ viroꝝ irriget hortos. ſub eodē curſu ſiderū vitā
agamꝰ. Deuſqꝫ nature ex operibꝰ ſuis nihil immutet. Sci
re velim quid impediat quominꝰ aſtrologus p̄dicere poſ
ſit qꝺ natura futurū docet. ¶ Inducit aduerſarius dein
de multa friuola/nec ſatis digna quibꝰ reſpondeatur. Alle/
Regū xvij. gat regū. xvij. ca. et Luce. iiij. ca. Vbi dicitur tribꝰ annis et ſex
mēſibus nō deſcēdiſſe pluuiā ſuꝑ iſrahelitas. rogatqꝫ ad
uerſarius aſtrologū. Nunq̄d ꝑ hec tꝑa ſemꝑ ex habitu celi
ſiccitas fuerit ſignificata. Poſſem q̄uis vere tamē ꝑ iocū
reſpondere in aliquibꝰ regionibꝰ raro. in aliquibus nunq̄
pluere. vt tradūt Coſmagraphi. Habetqꝫ id ꝓpriū qua
rundam regionū fertiliſſimarū ſitus. Sed non ignoro ex
vindicta dei nō pluiſſe ſuꝑ iſrahelitas. idqꝫ aſtrologꝰ non
tardius q̄ quiſq̄ alius cōſiderat. cū ſcilicet aliquid ꝑ deum
nature cōtra morē efficitur. Nā et ꝓpter eclipſim in paſſiōe
Dioniſius dn̄ica cōtra rationē aſtroꝝ factā. dixit Dioniſius. deū na/
ture pati. aut mūdum interiturū. Sed quare deus/nature of
ficia aliqn̄ ſuſpendat. aſtrologꝰ ſibi minime exquirēdum
Lactantius. putat. q̄ſi ſecretum dei qꝺ nos latere debeat. qꝺ Lactātiꝰ

dicit. Nihil inter deum et hominez diſtare. ſi conſilia et diſpoſitiões iſtius diuine maieſtatis cogitatio aſſequatur hũana. Et q̃uis nõnulla legant in ſacris litteris cõtra canonicũ ſiderũ curſuz facta. tñ illa fuiſſe vniuerſalia nõ facile quis affirmauerit. Nec cõcludit. de⁹ poteſt irritũ facere aſtrorũ curſuz: ergo faciet. ¶ Profert et aliud argumẽtũ ab aduerſario. Juſt⁹ tpe ſterilitatis orabit ꝓ pane quotti diano. ſi nõ exaudiet fruſtratoria erit iuſti depcatio. ſi võ exaudiet: vana erit pnoſticatio. Satis irat⁹ mihi videret deus: ſi iuſti iuſtas pces negligeret Satis aũt miſer. ſi tpe ſterilitatis iuſto depcatori ſubuenire nõ poſſet. niſi vel ꝑuerſo. vel ſuſpẽſo aſtroꝝ canonico curſu. Dicit aduerſarius Ponam⁹ qd velit nos de⁹ corrigere ꝓpter peccata noſtra. ſintq; vina et frumẽta peritura ob noſtra facinora. veniensq; infelix aſtrolog⁹ ordinatiõis dei neſci⁹ et errore artis ſeduct⁹. dicat optima futura vberrimaq; vina et frumẽta. eiq; ꝓplꝰis credẽs. et ob hoc peccata ſua nõ aduertẽs. et nõ penitẽs. puniatq; deus ſicuti ꝓmiſit. nõne aſtrolog⁹ effecit ne deũ placarem⁹. Puto Aſinã Balaã aduerſario prophetaſſe. ⁊ hũc quẽ ꝓpoſuit effinxiſſe caſuz. Deus vult punire peccata noſtra ꝑ ſterilitatẽ. qd neſcit aſtrolog⁹. iudicat ſcdm aſtroꝝ curſuz fertilitatem efficit ne placet deus. Quomõ potuit aſtrolog⁹ nõ recte iudicare aſtra ſecut⁹. ſi ignorauit ira dei perituros fructus. apud conſultorẽ culpa erit. qui aſtrologi rogauit iudiciũ. irã dei celãs. ac ſeipſum decipiẽs. vti ſiquis medicũ cõſulat ſanari cupiẽs. morbuz vero celãs. Falſe ergo cõcludit aſtrologũ decepiſſe rẽpub. qui ꝯſultus dixit nõ qd ira dei factura foret. ſed quid aſtra pollicerent ¶ Añectit aliud huic argumẽto nõ min⁹ ridiculuz. Ait pharaonẽ ſomniũ ſuũ de ſeptẽ et iterũ ſeptẽ bobus interpretãdũ miſiſſe ſapiẽtib⁹. et aſtronomos egipti id nõ potuiſſe diſſoluere. Ecce ridiculus hõ qui nõ admittit vt aſtrologus ex naturalib⁹ poſitionib⁹ ſideruz futura predicat. iam exigit ab eo. vt ſomnia exponat. qd ab arte ſua omnino diſſonat. Sed bene ſe res habet. Diuertit iaz aduerſarius ab aſtrologis corripitq; Pliniũ ignorãtie. qui

conſenſu doctorū: vnus omniū litterarū ſecularium fuit eru
ditiſſimus. Nec etiam A. Gellius in quo confidit aduerſa
rium ſaluare poteſt. Nam in cōparatione litterarum A. Gelli⁹
quis homo doct⁹. ſcrupulū ad aſſem plinij afferre poteſt
Eſt q3 aduerſario magnū negociū cū diuitib⁹ ementib⁹ in
futuros caſus plada ꝛ vina. edocti ab aſtrologis future tē/
pora cariſtie. Tuciori via incedūt iſti qui ex alienis calami
tatib⁹ lucrū querūt. q̄ꝫ qd conſiderēt aſtrologo. aut enī (qd
aiunt) ſub niue metūt. aut tūc emūt/ cū propter nimiā vber/
tatē fruges habent cōtemptui. ¶ Allegat aduerſari⁹ iura
per que aſtrologus debeat teneri ad intereſſe his qui eius iu
diciuz ſecuti. ſunt decepti. Sed iura allegata nihil dicūt de
aſtrologo. ſed procuratore et aduocato. qui per inſciciaz doluz
vel culpā ſuos damnificāt cliētulos. quib⁹ per illa iura ad in
tereſſe tenent. Cū aūt iudicia aſtrorū precipue aeris et na
tiuitatum ſint de reb⁹ ac cauſis naturalib⁹. impoſſibile eſt
aſtrologū vnq̄ꝫ poſſe teneri. cū nihil dolo vel culpa agat.
¶ Scda cōcluſio aduerſarij. Naturali iuri et dictamini
ratiōis aſtrologiā aduerſari. qdq3 nihil naturali⁹ inueniat
q̄ꝫ qd queq3 res/ ei a q̄ eſſe habeat. ſit ſubiecta. Nec releua
re. deū ſemel locutū. et idipm nō repetere. et que ſuo cōſilio
ab inicio creata ſunt. ſicuti ſtelle que hoīm facta ſignēt. nō
reuocari ī dubiū. q2 hoc eēt recidere in eūdē labirinthuz. qd
deū. ſ. orare ſit ſuperuacuū. Ego q̄dē arbitror deū nō eſſe pe
nitentē ſuorum operū. ꝛ id eſſe ōmipotētie ſignū. Nō tn̄ ob id
quiſq̄ꝫ dixerit. ſtellas ſuo creatori inobediētes. qd ſicut ini/
cio ire iuſſe ſunt. ita incedūt. cū a ſuo creatore ī alia officia
Seneca. nō reuocēt. S3 qd ōme malū ſit violētū Seneca contradicit
Sic enī concludit. Oīs actio volūtaria eſt. pctm̄ aūt actio ē:
Auguſtinus. ergo volūtariū eſt ōme peccatū. Auguſti. ait vſq3 adeo pec
catū volūtariū malū eſt vt nullomō ſit pctm̄ ſi nō ſit volū
Gregorius tariū. Gregori⁹ in prohemio decretaliū dicit. Humanā naturā
pronā eſſe in malū. hic eſt qd dicit. Septies in die cadit iu
ſtus. Deniq3 affect⁹ corporeos nō ſemper inclinare ad optīa
nemo negare poteſt. q̄ aliq̄n affectuū ſuorum rationē habuit.
Motus quoq3 animi nō eſſe in poteſtate etiā ſapiētis. Ari

ſtippus affirmat. Et q꞉ mot⁹ in acta plerūq3 peiora exeunt Ariſtippus
ꝓpterea ſunt plures mali. vt Bias ait. Deniq3 tantū valēt Bias.
affect⁹ apud Epicurū vt luxū ⁊ voluptatē. precipua hoīm Epicurus
mala. corpus et animū effeminātia. ſummū hoīs bonū aſ-
ſeueret. optimū arbitrat⁹, ad qđ affect⁹ inclinarēt. Sicuti
ecōtra dolorib⁹ vrgeri ſummū malū. Cūq3 inclinationes
in affectus, ſtellis tribuant. nō tollit libertas arbitrij. nam
niſi inclinaremur in vicia. ad q̄d op⁹ eſſet ratiōe ꝯ impe-
tuz affectuū. eſſentq3 hoīes nō plane hoīes ſ3 pene dij q̄dā.
Rorumpit iſte lacerator aſtrologie in lamētabi-
p les exclamatiōes. O pernicioſiſſima inq̄t demētia
animulas miſeroꝝ deceptas fraude ineuitabilium
vaticinio futuroꝝ in elationis tumorē ſuſpēdere. vel in de-
ſperationis abiſſum p̄cipitare. Heu dn̄e ieſu xp̄e paſſionis
tue numera. ⁊c. O ſtolidiſſime cōuiciator. o caput cerebro
vacuū muſcis plenū. Que iſte fraudes aſtrologie. nēpe qđ
docēt ne venā ꝓſcindas tp̄e inſalubri. et diſpoſitiōe celi id
ꝓhibēre: Quod p̄dicit in quos mores filius tu⁹ inclinabit
ſcilicet vt in bona propenſuz ſtudio adiuues. vt optimus
euadat. Aut ſi in mala inclinat. iam a teneris (vt aiūt) vn-
guiculis. mala eradices. vel durum ingenium educatione
mitius reddas: Sed forte dices, te non damnaſſe veram
aſtrologiam. et qui eius precepta tenent. Sed adulterinos
aſtrologie filios. qui ſub nomine aſtrologie vetitas exerce
ant artes. Debebas eos in quos inuehere voluiſti ſuis no
minibus ꝓprijſq3 vocabulis appellare. ne generalitas locu
tionis bonos infamaret. Quod niſi pudor meus ꝓhibe-
ret. Par pari rependerem. quod itidem te morderet. Sed
multum pugnaciter aſſeris. ſecundum diſpoſitionem dei.
mundum ſuos explicare actus. Aſtra quoq3 ſubiacere po-
teſtati dei. Quis hoc negat. Sed non ſequitur, deus po-
teſt. ergo faciet. aut quando faciet. Tradunt ſacre littere
prorogatum diem dum pugnaret populus iſrahel. Item
tribus annis non pluiſſe. Velim reſpondeas. nunq̄d ſuper
omnem orbem terrarū fuerit dies pugne ꝓrogat⁹. an ſolū
in ea regiōe vbi fuit pugnatū. Nā de pluuia nō eſt dubiū.

alibi pluiſſe. dum Iſrahelite clauſo celo pluuia carerent.
Sed q̃ridicula ſunt que ꝑ ꝯcluſione ſc̄de ꝯcluſiōis ſupra
inducta. et cōfutata ſunt. tam falſa ſunt que ꝑ tercia ꝯclu-
ſione ſcilicet. Q̄d aſtrologia toti ph̄ie ſit inimica. afferunt
Sed dicit aduerſariꝰ ſibi nō ceptā diſputationē cōtra eaz
aſtrologiā que ſuis ſit contēta finibꝰ. Facit ſimile cōuicia-
tori. qui dicit. Mētiris ſalua reuerētia. nā cū imprimis leſe
rit cōuicijs. tūz vult eius quē leſit honorē ſaluū eſſe. O por
tuiſſet primo oīm ꝑſcripſiſſe. qui termini eſſent aſtrologo
obſeruādi. eū deinde inuectū eſſe in eos qui fines trāſiliiſ-
ſent. et forte fuiſſet nobis cū aduerſario/ vel nulla/ vel nō
magna diſſenſio. Sed cūz id nō fecerit. oīs tangit infa-
mia qui Aſtrologiā tractāt. Declarat autē poſtremo. Que
aſtrologia ſit diſcēda. que refutāda. ex auctoritate Iſido
ri dicētis aliā eē naturalē. aliā ſupſticioſam. Supſticioſaz
eſſe. ꝑ quā in ſtellis fiat auguriū. ſicuti qū duodecim celi ſi-
gna ꝑ ſingula anime vel corꝑis membra diſponunt̄ et per
quā ex curſu ſiderū mores hoīm boni an mali ſint futuri ꝑ
dicit̄. Cūz venia dico Iſidorū errare. Naz membrū ſue di
uiſionis aſtrologie q̄d ſupſticioſum aſſerit. nō eſt ſupſticō
ſum. Nam ꝑs aſtrologie electiōes continēs ꝑ. S. Thomā

Michael ſauanorola

et ceteros theologos admittit̄. A medicis ꝓbat̄. Naz Mi
chael Sauanorola in practica ait. Medici qui electiones
dierū nō obſeruāt nō raro ꝯſequunt̄ q̄d nolūt. Deniqꝫ poſ
ſe ꝑdici in q̄s mores inclinabit̄ naſciturꝰ. Idē S. Thomas
aſſentit̄ vt ſupra explanauimꝰ. Deinde multa ꝑs diſputa-
tionis ſue aſtruit poſſe mores immutari. hoc etiā ego fate
or. Sed q: aſtra mouēt affectꝰ in vicia. ideo opus eſt dili-
genti educatiōe. Deniqꝫ ſi aſtra moueāt affectꝰ ad v̄tutes
tū ſunt iſte v̄tutes tam inbecilles vt ex Platonis et Ariſto
telis ſnīa v̄tutis nomē nō mereant̄. q: mīme ꝑdomināte
Sed vt aduerſariꝰ etiā refellat que iamdudūz magno la-
bore aſſtruxit. Affert Ariſtotelis ſnīam. Nullūz natura ex
iſtentiū aliter aſſueſcere. et ꝓpterea eos quibꝰ virtꝰ a natu-
ra inſit. nō fieri vicioſos. cū ergo virtus innata: nō paciat̄
quē cadere in vicia. cur nō merent̄ nomē virtutis. Si nullū

natura exiſtentium aliter aſſueſcit. q̃uo poteſt. qui natura
pronus eſt in vicia. doctrina et educatiõe virtuoſus fieri.
Erit quoq; exemplo Nero: cui⁹ peſſimũ ingeniũ ꝑ huma-
niſſimũ et doctiſſimũ preceptorẽ nõ potuit immutari. Nã
q̃d puer ad alienũ arbitriũ bene vixit. nõ fuit documẽtum
moꝝ. Ait enĩ Terentius. Eius ingeniũ ſciri noſciq; nõ poſſe Terentius.
quẽ metus et mgr̃ ꝓhibẽt. Libertas viuendi monſtrat qui
bus ſun⁹ morib⁹: que etiam Senecam morti deſtinauit. ¶
Quid ergo ꝓderit diſcere philoſophiã cũ non vt ſpecule-
mur. ſed vt boni efficiamur philoſophãdũ eſt / ſed quomõ
boni erim⁹ ſi boni nati nõ ſim⁹. cũ nullũ natura exiſtentiũ
aliter aſſueſcat. Et niſi leonũ vrſarũq; mãſueſceret ferocia
immutareturq; educatione ferarũ natura. videri cuiq̃ poſ
ſet. Ariſtotelẽ dixiſſe mores ꝑ inſtitutionẽ atq; educationẽ
nõ mutari. ¶ Vidim⁹ autẽ et bone indolis pueros apud
malos educatos / peiores factos. malos aũt meliores. ſi di-
ligens educatio accedat. Sic enĩ ſe res habet vt Seneca Seneca.
ait. Semina in corporib⁹ humanis diuina ſparſa ſunt. que
ſi bon⁹ cultor excipit. ſimilia origini ꝓdeũt. et paria his ex
quib⁹ orta ſunt ſurgũt. Si mal⁹. nõ aliter q̃ humus ſteri-
lis ac paluſtris. necat. Sed vult iſte miſer theologellus in
clinationes tollere ꝑ baptiſmũ. Mirum ſi ita ſentit eccle-
ſia. niſi peccatũ originale ſit inclinatio ſiderũ in vicia. Q̃d
ſi ita eſſet. non omnes naſceremur in peccato originali. li-
cet vnus oĩbus ſtirps ſit Adã. quia quẽ aſtra ad bona in-
clinant. originali peccato vacabit. ¶ Dicit deinde iſte im
pugnator bonarũ artiũ. Stoicos plus honoris tribuiſſe
deo. q̃ aſtrologos chriſtianos. O hominẽ excordẽ. et nimis
impudẽter mẽdacẽ. Quid enĩ colerẽt deũ phĩ. qui deũ non Pithagoras
cognouerũt. Pithagoras in dubiũ vocauit. eſſet de⁹ necne Dyagoras.
Diagoras deũ omnino excluſit. Aliter Maro. aliter Naſo Maro
Sed et aliter Orphe⁹. Anaxagoras Cleãtes. Anaximenes Naſo.
Criſipp⁹. Zenon. de deo ſentiũt. Ariſtoteles q̃z vt Lactãti Orpheus
us teſtis eſt. ſibiipſi cõtrari⁹. vix tandẽ de deo ſibiipſi cõſen- Anaxogoras
tit. Deniq; idẽ lactãtius Stoicoꝝ inanẽ phiſiculationẽ cir Cleates:
ca religionẽ damnat. Quomõ ergo colerẽt deũ. q̃ de⁹ quis Anaximene
Criſippus

ſit. aut quomodo colatur ignorant. ¶ Vult aduerſarius
vt quomō aſtrologus vbertatē ſterilitatēqꝫ ꝓuidere ſciat.
ſeipm̄ ditare debere. Ne tñ putetur id eſſe impoſſile. affert
ariſtotelis hiſtoriā. q̄ ex oliuaꝝ vbertate quā ꝓuiderat. mul
tam pecuniā cōquiſiuit. deiñ affert ex Laercio similē Tale
tis hiſtoriā. Sed dicit Taletē in finibꝰ aſtrologie ꝑmāſiſſe
cū antea multū pugnauerat. vbertatē ꝓſcire nō poſſe. eſſe
etiā ſupſticioſuꝫ id inquirere. Sꝫ dicat nobis bonꝰ ille vir
q̄ ſint limites iⁿ ꝓgnoſtico vbertatis obſeruādi. q̄ſqꝫ Tales
obſeruauerit. Sed q̄d diceret homo niſi in maledicta elin
guis. Qui etiā fatetꝰ paſſiones ſenſitiuas eſſe q̄litates cor/
porales que ex humoꝝ ꝓportione ſequanꝰ. quas celi motus
et influxꝰ regat. qđ priꝰ ꝑ negauit. Sed rogat quō fiat ex
indicio aſtroꝝ qđ. qui furto vel rapina quid conquiſierit
diuerſimode exponāt. q̄ſi nō idē modꝰ erogationis ſit. cū
oīa̅ male queſita. oēs male ꝑdant. ¶ Obicit aduerſariꝰ
aſtrologis magnū quiddā et execrādū. Quid hoc eſt: nem
pe paupꝑtatē q̄ſi pauꝑ ſit qui didicit ſuis contētus eſſe. Qđ
longe abeſt ab ingenio aduerſarij. naꝫ quāq̄ ſibi patrimo
niū mille quīgētoꝝ florenoꝝ ſit relictū. habeatqꝫ beneficiū
eccleſiaſticū. tñ etiā alienis hereditatibꝰ ſe ingerit. diſpēſa/
tionē alienarū rerū occupat. qđ ſi didiciſſet ſuis contētus
eſſe. que plura ſunt q̄ dignitas ſua expoſtulat. nō culparet
paupꝑtatē. quā xp̄s patrimoniū habuit. quā ſuos amicos
Cicero perferre docuit. Eſt veriſſimum illud Ciceronis verbum
Vti quiſqꝫ maxime ad ſuū cōmodū refert. ita minime ē vir
Seneca. bonꝰ. Nā maxīe ſunt diuicie (vt inq̄t Seneca) nō deſide/
rare diuitias. ¶ Recitatꝰ Diogenis fabella ludētis aſtro
logū. Fecit vt verū fatear nihil a ſuo ingenio alienū Dio/
genes. qui ꝓpter latrādi et cōuiciādi cōſuetudinē/ qđqꝫ con
tra pudorē nō vti phūs. ſed beſtia palā coiret canis eſt di/
ctus. Scurra phōꝝ fuit diogenes. qui Allexādro magno
nōīa̅ nō aſſurrexit. ſed euꝫ q̄ꝫ luſit. Nō eſt abſimilis cani
nꝰ aduerſariꝰ/ qui incognitas ſibi artes adlatrat. ¶ Re/
uertetꝰ aduerſariꝰ vñ iamdudū digreſſus eſt. et pleraqꝫ ful
Augustinus cit argumēta. Auguſtinūqꝫ teſtē citat. Sed ſupius demō/

ſtrauimus Auguſtinū li.v.de ciui.dei fateri. Non vſq3 qua
q3 abſurde dici poſſe ad corporū differētias afflatus quoſ/
dam ſidereos cōuenire. et ideo ſiquis iudicijs aſtroꝝ vta
tur ad prenoſcendū corꝑales effect⁹.puta tempeſtatē.ſere
nitatē:ſanitatē:infirmitatē.vbertatē.ſterilitatē ⁊ huiuſmo
di que ex naturalib⁹ cauſis dependēt.videri nō eē peccatū.
Iudicia natiuitatū inq̄tum predicūt inclinatiōes ex poſi/
tione aſtroꝝ ex cauſis naturalib⁹ cōſtare certū eſt.nec theo
logie ꝓfeſſores id negāt.modo hoīs ſit liberū arbitriū. id
eſt ne putent̄ aſtra ꝑ eoꝝ influxū neceſſitare ad peccandū. S Thomas
Hoc S.Thomas.hoc Damaſus.hoc Antonin⁹ in.ij. pte. Damaſus
ti.xij c.i.·§·.vi.hoc Vincentius in ſpeculo explanant. Nec Anthoninus
hijs aſtrologi contradicunt. Vincentius.

f

Ormat aduerſarius argumētum q̄d ſibi inſolubi
le viſum iri confidet. tale ſcilicet. Cauſe ſunt infe
riorū.poſita vero cauſa.ſequi effectū neceſſe eſt.ni
ſi impediat̄. Reſtare ergo q̄d oporteat aſtrologos cōcede/
re.nihil poſſe impedire influxū aſtrorum. et ſic omnia ne/
ceſſitate euenire.aut ſi impedimenta admittantur. etiam
admitti oportere. talia impedimenta eſſe.aſtrologis no/
ta.quod ſit impoſſibile.cum infinita etiam vni accidant/⁊
infinitorum nulla ſit ſcientia. Proferemus ne ex philoſo/
phis noſtris huic argumento contraria: Minime. Sed
Sanctum Thomam opponem⁹ homini ſciolo et prorſus S.Thomas
illiterato. Ait enim idem Thomas in Summa cōtra gen
tiles libro tercio. non eſſe verum quod poſita cauſa ſemꝑ
neceſſe ſit ſequi effectum. quia aliquando cauſa poſſit de
ficere. Deum enim rectorem vniuerſorum intendere/quod
effectuum eius aliquis ſtabiliatur per modu3 neceſſitatis
alius autem eueniat contingenter.et ſecundum hoc diuer/
ſas cauſas effectibus adaptaſſe. his quidem neceſſarias.
alijs autem contingentes. Cadere ergo ſub ordine diuine
prouidentie non ſolum hunc effectum eſſe. ſed etiam hunc
effectum eſſe contingenter.illum vero neceſſario. Et ſcd̄m
hoc eorū que ſubdunt̄ diuine ꝓuidētie alia eſſe neceſſario.

alia cõtingenter eueniẽtia. Et nõ omnia eſſe ex neceſſitate.
Apuleius — Apuleius li. de Dogmate platonis ait. Oĩa que naturalit̃
ſiũt ꝓpterea recte ferunt̃: q2 ꝓuidẽtie cuſtodia gubernant̃.
Prouidẽtiã aũt ait eſſe diuinã ſententiã. cõſeruatricẽ ꝓſpe/
ritatis eius. cui⁹ cauſa tale ſuſceperit officiũ. Diuinã legem
eſſe fatũ. p qd̃ ineuitabiles dei cogitatiões atq3 incepta cõ
pleant̃. ꝓpterea quicq̃d ꝓuidẽtia agat̃. id etiã fato agat̃. et
qd̃ fato terminet̃/ debeat ꝓuidẽtia ſuſceptum videri. deos
aũt ſecũde ꝓuidẽtie. q̃s deos celicolas hoc eſt ſtellas nomi
nat/ ſuſceptã ꝓuidentiã ta3 grauiter retinere ait vt p̃maz
ordinationẽ immutabilẽ obſeruẽt. ergo quicq̃d ꝓuidentia
ſuſceptũ eſt fato executioni mandat̃: nõ aũt celeſtiũ aſtro/
logũ nõ latet. ¶ Putet aduerſari⁹ Ptolomeũ neſciẽter di/
xiſſe. Anima que ex natura dat iudicia ex eis que in aere cõ
tingũt. erit eius iudiciũ meli⁹. q̃ illi⁹ qui iudicat p ſtellas.
Itẽ. Qui ex rationali pte futuroꝝ iudiciũ habent. ꝓpiores
ſunt veritati. ꝓpter vim anime in eis p̄dominãte3. licet nõ
multã hui⁹ artis habeãt noticiã. Hali q3 aſſeuerare ſe mul
tos vidiſſe quoꝝ iudicia fuerint vera. q̃uis ſignificationes
rationeſue nõ cognouerint. Et hãc vim cu3 pura fuerit/ id
eſt ſine aſtroꝝ noticia/ diuina vocari. Plato in ioue ea3 fu
rorem nominat. Stultus aũt aduerſarius negat vires ani
me p̄dominare. et hmõi predictiõis inſtinctũ. affirmat dia
bolicum. O hominẽ furijs infernalib⁹ actũ qui audet tam
apta. tanq3 indubitata phiſicis. tam impudẽter negare.
Na3 qd̃ ptolome⁹ ait Vires anĩe p̄domiare. eſt veriſſimũ
idq3 actiue accipit̃. Sed et paſſiue. vires p̄dominant̃ anĩe.
Actiue ratione pfectiõis. paſſiue rõne defect⁹. Ratõne de
Auicenna — fectus multipliciter. Sũt eñ ſcd̃m Auicẽnã infinite ſpẽs
melãcolie. cũ quidã melãcolici caſu3 celi. quidã ne terra ab
ſorbeant̃. quidã incurſu3 latronũ. quidã aggreſſu3 lupoꝝ ti
meãt nõnulli ſe reges factos. alij ſe in lupos aut aues trãſ/
mutatos imaginantur. Alij ſemp rident. alij ſemper flent
Galienus — alij mortis timore algent. colera eñ nigra vt Galien⁹ tra/
dit fundamẽtũ rõnalis anĩe obnubilat. neq3 alia res extrin
ſecus adueniẽs intantũ timorẽ exaggerat. q̃ntum tenebre.

oportet itaqꝫ eos maxime ꝛ cōtinuo timere. qui ſeminariū
timoris vbiqꝫ ſecū deferūt. Item rōne epilētie vires predo
minanť anīe. Dicit Azaranius in capitulo de Epilentia. ſe Azaranius.
multos melācolicos vidiſſe facere et dicere mirabilia. illi⸗
teratos litteraliter loqui. et linguis varijs. et hactenꝰ egro
ignotis. item ꝓphetiſare. et futura p̄dicere. Hali cōmemo⸗ Hali
rat. Heremitas et epilēticos dū epilētia torquenť futura p̄
dicere. cū tūc ſenſibꝰ corporeis nō vtanť. ¶ Sed et ꝑ excel
lentiā viriū nōnulle anīe p̄dominanť: ex forti affectione vł
imaginatiōe. Naz dicūt Auicēna ꝛ Algazel quorundā ani Auicenna
mas ita ꝑfectas vt ex forti earū intētione vel imaginatiōe Algazel
etiā nō mediātibꝰ alijs trāſmutationibꝰ realibus interme
dijs / corpa nō ſolum ꝓpria ſed et aliena realiter immutare
poſſint. ita vt fortis imaginatio vniꝰ ſit potēs corpus alie
num ſanū exiſtēs egrū facere. egrū ſanare. Item pluuias ꝛ
peſtes inducere. Idqꝫ rōnibꝰ phiſicis ꝓbant. Nam teſte
auicēna Jacincto ineſt vis cōſeruāde ſanitatis. et repellē⸗ Auicenna
de cordis egritudinis. ſine inſtrumētis extrinſecis. Serapi Serapio.
onis auctoritate ꝯſtat. Smaragdū exteriꝰ obiectū. oculos
ſerpētis liqueſacere. Qd cū ita ſit. quis negabit non maio⸗
res eſſe anime vires q̄ lapidū et in animatoꝝ. Ariſtoteles Ariſtoteles
docet. gallinā in pugna victorē. animū maſculū induere. ꝛ
caudā inſtar galli erigere. Galienꝰ affirmat gallinā in pu Galienus
gna victorē. colizare. ac coire niti more galli. Item ꝑ vehe⸗
mentē applicationē animi in incātationibꝰ. morbi nō nun
q̄ curanť. ſerpētes ſtupefiūt. aut interimunť. ſuꝑ prunis ar⸗
dentibus. aut acutis gladijs incedunt. infixas oſſibꝰ ſagit⸗
tas duobꝰ digitis extrahūt. quas cirurgici inſtrumētis ſu⸗
is euellere nō poterāt. itaqꝫ ex forti imaginatione et appli
catione viriū anime. tam incātantis q̄ incantati. aut vtri⸗
uſqꝫ effectꝰ hmōi ꝓueniūt. Vnde lucanꝰ. Mens itaqꝫ hau Lucanus
ſti nulla vi polluta veneni. Incātata perit. Tradit Galie Galienus
nus ex doctrina Platonis. Cuz mens humana rez aliquā
(q̄uis naturaliter nō iuuantē) ſibi ꝓdeſſe certificauerit. ex
ſola mētis intētione corpꝰ re illa iuuari. intantū vt plerim
qꝫ viſum ſit plus oꝑari cōfidentiā egroti ad curationez. q̄

Seneca. medicinar̄u applicationē. Q̄d Seneca etiā in declamatio
Arnoldus d̄ nibus aſſeuerat. Hinc eſt illud Arnoldi de villa noua. qui
villa noua. ait. Si tu conſideraueris ꝓfunda mente q̄ntum poſſit ima
ginatio et ratio anime. dices vtiq̄ʒ nihil pulchrius. nihil ve
Anaxagoras rius. nihil ſecrecius potētie imaginationis. quod etiā Ana
Auicenna xagoras et Auicenna affirmāt. Sed nō omnis anima tan
tis viribus ſublimat̄ vt tranſmutare corpus alienū poſſit
ſed tantū ea. que eſt ꝓducta ſub dominio ſaturni. q̄tuʒ ad
malos affectus. vel ſub dominio Jouis ipſo exiſtente for
tunatiſſimo. q̄tum ad effectus bonos. Receptis igit̄ a io
ue optimis virtutib⁹ erit nobilis ſicuti imago Jouis. opa
biturq̄ʒ ꝑ conſequēs non ſolū vt anima humana. ſed vt ſi
militudo Jouis. ſicuti ſemē q̄d optimā impreſſionē a plā
ta recipit. vnde ꝓbabile eſt materiā mūdi cui dominat̄ in
telligētia Jouis eſſe tali anime. et ſua exiſtimatiōi obediē
tem. dūmodo ſaltem Saturnus vel Jupiter gubernato
res ſiue datores operū ſeu magiſteriorū in natiuitatib⁹ ex
titerint. Itaq̄ʒ euacuata eſt aduerſarij ſentētia qua aſſtrue
re niſus eſt. vires anime nō p̄dominare. De virib⁹ animis
Plato. p̄dominātib⁹. quas Plato furorē appellat. taʒ multa. tam
q̄ʒ mirāda in phedro complex⁹ eſt plato. vt ſi recenſere ve
lim dies deficiat. ¶ Cōcludit aduerſari⁹ Platonē et Ari
ſtotelem damnaſſe aſtrologiā tanq̄ cōfuſſionē rerū poti⁹
q̄ ꝑſuaſionē generātē. qua in re maximos calumniat̄ phi
loſophos. nam q̄nto preconio Plato Aſtrologiā efferat. ſu
pradixim⁹. Deniq̄ʒ. que S. Thomas. que Vincen. que phi
ſici de aſtrologia eiuſq̄ʒ ꝑtibus dicunt. ex Ariſtotelis fonte
hauſta ſunt. Aſtrologos aūt conari deo preripere honorē.
animab⁹ ſalutē. xp̄ianis religionē. et vanū et falſum eſt.
Nam q̄uis aſtrologia bifariā a pleriſq̄ʒ diuidat̄. ſcilicet in
demōſtratiuā et iudicialē. ipſa tū vna eſt vnitate ſubiecti di
uiſionē capiēs a paſſionib⁹ diuerſis in eadē ſciētia de eodē
ſubiecto demōſtratis. Subiectū exiſtit. q̄d creaturā dei eſſe
nemo ambigit. Cōſideratio aūt creaturar̄. vt dicit doctor
ſanctus in Summa cōtra gentiles. ad fidei inſtructionem
multiplicitet vtilis eſt et neceſſaria. Primo quia conſide

ratio creaturarũ ducit in ammirationẽ magnitudinis di/
uine potentie et virtutis. oportet em̃ qđ potentia facientis
excellentior ſit rebus factis. Jdeo dicit (qđ etiã ſupra me/
morauimus) Si philozophi virtutẽ et opera celi. et elemẽ
torũ (vt habet ſapientie xiij.) mirati ſũt. intelligũt qui fecit
hec. fortior eſt illis. ex qua cõſideratiõe timor dei oritur. iux
ta illud Jheremie. x. Magnũ eſt nomẽ tuũ dñe quis nõ ti/ Jheremias.
mebit te o rex gen tiũ. Secundo cõſideratio creaturarum du
cit humanã mentem in ammirationẽ diuine ſapientie. Nã
illa que arte fiunt vel ſapientia. repreſentãt artem vel ſapi
entiã eius a quo fiunt. Deus igitur cũ ſapientia ſua omnia
in eſſe pduxerit. intelligitur ex conſideratione creaturarũ
excellentiſſima in artificio relucens artificis maieſtas. Ter
cio. quia cognitio ſtatus et habitudinis creaturarũ adinui
cem. ⁊ ad deum efficit ne abducamur a veritate fidei. Naz
cum creature ſint medium cognoſcendi deum tanq̃ effe/
ctus ſuam cauſam. clarum quod error circa naturam ⁊ ha
bitudinem creaturarum. facit errorem in cognitione dei.
Hinc ſol et luna p dijs ſunt culti. Hinc Auguſtinus libro Auguſtinus.
ſcđo de doctrina chriſtiana ait. Jgnorantiam rerum face/
re obſcuras figurataſq̧ locutiones. cum ignorãtur vel ani
mantium vel lapidum vel herbarum nature. que in ſcri/
pturis rei alicuius gracia ponuntur. Noſter aduerſari⁹ ru
dis et bonarum artium expers. Aſtrologie falſa impingit
vicia. per nimiam maliciam excogitata. pq̧ infernales fu/
rias tetro ſuo animo ſugeſta. a quibus poſtremo. exemplo
ſuperbi Adonis laceratus. tricipitis Cerberi faucibus in/
iectus. perpetuas penas luet.

A Mici lectores. Diximus pleroſq̧ aſtrologorũ no
men ſibi vendicaſſe. cuz non eſſent aſtrologi. ſed
vetitarum arcium vſurpatores. Sed vt eos/ eorũ
q̧ errores pernoſcatis. pauca adnotare libet. Caldei ⁊ ma
gi philoſophi antiquiſſimi. etiã aſtrologie peritiſſimi ſunt
habiti. hi ſiderum obſeruatis rationibus futura predicere
ſolebant. Aucta aũt eſt cũ tempore magorum quorundã
vanitas. in tantum vt non ſolum obſeruatione ſiderum ⁊

ſed artibus quibuſdã.et rerum et verboꝛ͡ꝫ maleficijs/ et
ſcire ſe oĩa et facere poſſe ꝓfiterent̃.ab his ſunt incãtamẽ
ta repta.et Necromãtia inuenta. Hinc necromãtici dicti.
Lucanus diuinantes ꝑ cadauera. Vti apud Lucanũ mortuus ſuſci
tatus euentũ belli pharſalici Sex. Pompeio predixit. Et
apð L. Apuleiũ ꝑ Zachlã ꝓphetã adoleſcẽs veneno vxo
Apuleius ris necatꝰ reuocat̃ ad ſuperos.vt cauſaꝫ mortis ſue edicat
¶ Piromãtici diuinationẽ que fit ꝑ ignẽ exercẽtes. vt cũ
attẽdit̃ q̇d fulgur.q̇d fulmẽ.q̇d alia queuis poteſtas ignea
ſignificet.vt cũ predicit̃:q̇d faces in aere viſe portendant.
quales viſe ſunt malis mutinẽſibꝰ.qualeſqꝫ viſe cũ lacede
monij claſſe victi imperiũ grecie amiſerũt Aut cũ incendi
um in terrã cadit/quo nihil eſt terribilius. vti accidit cum
rex philippꝰ greciã quateret. Quid ſtelle que caſtores appel
lant̃.gemine vel ſolitarie.quid clipei ignei.q̇d cadẽtes ſtel
Suetonius. le q̇d lux nocturna portendãt. Tactũ de celo druſi monu/
mentũ Claudij Ceſaris necis preſagiũ fuit. Cinis qui ad
caleſaciẽdũ illatꝰ atqꝫ extinctꝰ prima veſpa exarſit. atqꝫ in
multã diẽ illuxit. Tiberij mortis ꝓdigiũ fuit. ¶ Aeromã
tia eſt cuiꝰ ꝓfeſſores augures dicunt̃.et ꝑ aerẽ fit. vtputa
cũ attendit̃ auiũ volatus.guſtꝰ cantus/aut ventoꝛ͡ꝫ.hym
Feneſtella. briuꝫ/grãdinũ ve inſuete ꝓcelle. Auguribꝰ Rome rex Nu
ma perpetuũ cõſtituit ſacerdotiũ. Fuit q̊ꝫ mox in augurã/
di talis. Sedebat augur in edito aliquo colle aut arce ſuꝑ
lapidem meridiẽ verſus.tenens in manibus baculũ recur
uũ quẽ lituũ vocãt.ad cuiꝰ ſili̇tudinẽ antiſtites noſtre tem
peſtatis baculos recuruos hñt.ibi poſtq̃ꝫ deos precatꝰ eſt
regiones ab oriente in occidentẽ determinabat. dexteras
ad meridiẽ:ſiniſtras ad ſeptẽtrionem.ꝑtes eſſe dixit. tum
tranſlato in leuam lituo dextera in caput eius quem inau
gurabat poſita ita ꝑ̃cabat̃. Jupiter pr̃ ſi fas hũc Numã
pompiliũ cuiꝰ ego caput teneo.regẽ Rome eſſe vti nobis
ſigna certa ac clara ſint.eos fines quos feci. Hinc diſcipli/
ne pitia accij Nauij per multũ fidei auctoritatiſqꝫ acceſſit
Feneſtella. cuiꝰ hiſtoriã q̇ ſcire velet feneſtellã Titũ ve Liuiũ Legat.
Liuius Galbe ſacrificãti pulli euolarũt ꝓdigiũ infelicis ſuis exitꝰ.

Luſtrum in campo marcio condenti Auguſto aquila ſepi Plinius
us circūuolauit. tranſgreſſaq; in vicinam edem ſup nomē Suetonius
agrippe ad primā litterā ſedit. mortē eius ꝓpinquā ſignifi-
cans. Sanguinē et lac pluiſſe comptū eſt M. attilio et C.
porcio cōſulib⁹. qđ aiūt ſignificaſſe anno ſequēti ingentē
peſtilentiā vrbē Romam inuaſurā. Armorū crepit⁹. tube
ſon⁹ vti cymbrico bello cōtigiſſe legit̄. ꝯcurrētes inter ſe in
aere acies ¶ Aeromācie īterp̄tatiōi ſubdunt̄. Hydromātici
q̇ hydromāciā que ꝑ aquā fit exercēt. Varro ꝓdidit puer Varro
vidiſſe in aq̄ effigiē. Mercurij: que centū quīq̄ginta v̄ſib⁹
omnē mitridatici belli euentū ꝓnunciauit. Aiūt adhuc eē
in vſu hydromantiā. multifariaq; exerceri. Anicule nōnul
le predictis quibuſdā incantamētis tradunt̄ in pelui cū pu
ra aqua videre. quis res furtinas abſtulerit. ¶ Geomāti
ci ſunt. qui ꝑ ſigna quedā tumultuare in terra facta. ſiue ꝑ
ſparſas harenulas. aut ex hiatu terre futura predicūt. Geo
mancia que pūctatione. exercet̄ nondū aboleuit. Terrarū
portēta ſunt. cōcurſus montiū qualis viſus in agro Mu-
tinenſi L. Marcio. Sex. Julio cōſulib⁹. anno ante bellū
ſociale. Hiatus terre deuorauit Cibotū altiſſimū mōtē cū
opido curite in Magneſia. et prius eodē loco Tātalim vr
bem clariſſimā. Ad geomanciā ꝑtinet libellus de trib⁹ vlti
mis. et pleriq; alij quorū auctores ignorant̄. Quis eñ ma
lis artib⁹ nomē ſuū preſcribere audeat ¶ Chiromātici ſunt
qui ꝑ inſpectionē manuū ac linearū quib⁹ ipſe diſterminā
tur. ſignorūq; in eis repertoꝝ diuināt. Ipſa q̄ȝ in vſu non
nulloꝝ habet̄. ¶ Sortilegi ſunt q̇ ꝑ ſortes futura predicūt Apuleius
qđ Apuleius egiptios ſacerdotes feciſſe tradit. De ſortib⁹ Tacitus
germanoꝝ ſiquis cōplura ſcire velit Cor. Tacitū legat. atq; Viterbiēſis
Viterbienſem. ¶ Aruſpices fuerūt qui exta victimarū in
ſpiciētes vaticinabant̄. Dederūt Romani huic arti multā
operā. tanq̄ in iecore: in corde: ac reliquis hoſtiarū ꝑtibus
certa ſigna rerū futurarū cōſpicerent̄. Ante interitū Ceſa- Suetonius
ris contigit. vt in extis bonis opimi cor nō feriret. qua no
uitate rerū ꝑculſus ſpurnia aruſpex dixit timendū ne con
ſilium et vita Ceſari deficeret. qđ vtraq; a corde ꝓficiſce-

rentur. Confeſſus autez eſt Ceſar in Senatu tribus et vi
ginti vulneribus.impleuitq; aruſpicis vaticiniū. ¶ Ario/
Donatus lus vt meminit Donatꝰ eſt qui diuina mēte vaticinat̄. di.
ctus ariolus q̄ſi aliolus ab halādo.nā halitu ſolēt exclude
re veluti mortalē animā vt recipiēt diuinā.vnde voces hu
iuſmōi dabāt. Huius generis vatuz meminit Apuleius in
aſino aureo.dicēs de Egiptijs ſacerdotibꝰ deā ſiriā circum
ferētibꝰ quoꝝ vnus q̄ſi mummis diuino ſpiritu repletꝰ/ ex
imis precordijs anhelitꝰ crebros referēs/ ſauciā ſimulauit
Acron vecordiā q̄ſi quiddā ſancte religionis cōtra fas deſignaſſet
¶ Preſtigiator auctore Acrone dictus eſt qui incantamē
tis preſtringit acies oculoꝝ vt res corā aſſtās vel omnino
Auguſtinus. videri nō poſſit.aut alterīꝰ figure q̄ ipa ſit/videat̄. ¶ Au
guſtinus li. de ciuitate dei dicit ſibi quendā preſtantiū di/
xiſſe patrē ſuū incantatū ꝑ plures dies.ſopitū immobilē ia
cuiſſe.cūq; euigilaſſet q̄ſi ꝑ ſomniū dixiſſe.viſum ſibi.ſe in
equū ꝑmutatū militibus in rhecia annonā portaſſe.compꝑ
tum q̄z poſtea.id ita factū eſſe.Aſſenerat idem Auguſtinꝰ
audiuiſſe in quadaz italie regione habitare mulieres que
Jeronimus. in caſeo porrigerēt veneficia. quibꝰ homines in quodlibet
animal ꝑmutarēt. Jeronimus in vita ſancti Macharij
refert ꝓductā corā Machario adoleſcentulā que in equaz
verſa videret̄.ac precibꝰ ſancti viri factū. vt caligātes ocu/
li aperirent̄ parentū filiāq; hūana forma ab eis domū re/
ductā. Sūt aūt multo plura diuinoꝝ genera/ q̄ nos expli
cauerimꝰ.ſed pene oēs/cōſtellatiōes obſeruāt. duz in arti
bus ſuis opant̄. Cū tn̄ minime ſint aſtrologi. Aduerſariꝰ
aūt vetuſtiſſimā artē aſtrologie et ab his tractatā.qui deo
ſunt amātiſſimi habiti. Abraā. Noe.et reliquis. cōuicijs la
cerare audet.nō timēs cū celeſtes tentet expugnare ſcienti
as.ne fulminibus exemplo titanum pereat.

n Inia feſtinatione duo fortiſſima aduerſarij ar/
gumenta pene ꝑterijſſem. quibꝰ ipe iudicia nati
uitatū incerta et nulla reddere conatus eſt.primo
q̄ꝺ gemelli ſub eandē horā nati/diuerſis vixerint moribꝰ.
qꝺ in Eſau et Jacob hectore ⁊ polidamāte comꝑtum eſt

ſecūdo. Qđ multa milia hominū vno die occumbāt. q̄rū
nō eodē aſpectu aſtroꝝ nati. pugnaciſſima vident̄ iſta. nec
aſtrologis ſolubilia. Sed debuit aduerſari⁹ ſcire Aſtrolo-
gos in iudicijs natiuitatū. nō horas natiuitatis. ſed ꝯcep-
tus attēdere. Geminos autē vno coitu ꝯcipi negāt medi
ci et phiſici quomodo ergo ſit vt mulier pariat geminos?
Quia p̄ter mulierē ſuꝑfetāt daſipus et lepus. id eſt pregnā
tes iterū impregnant̄. Dolor autē vni⁹ partus. etiā alterū
egerit. Cumq; conſtat geminos diuerſis horis: diebus: et
mēſibus concipi. minime mirū eſt ſi diuerſis viuāt morib⁹
atq; poſteri⁹ geniti natiuitas incertior erit. falletq; iudiciū
aſtrologi. Quod ſiq̄s omnino contēdat vno coitu plures
concipi. tunc aut mulier abortū faciet. aut erunt gemini ſi
milimis morib⁹. Sic em̄ ait Plini⁹. Extat in monumen **Plinius.**
tis medicoꝝ. et quib⁹ talia conſectari cure fuit. vno abortu
duo puerperia egeſta. Sed vbi paululū tp̄is inter duos
concept⁹ interceſſit. vterq; eſt ꝑfectus vt in hercule ⁊ iphi
cle fratre ei⁹. Tradit Auguſtin⁹ li. de ciuitate dei. geminos **Auguſtinus.**
ſemꝑ pariter letatos ꝯtriſtatos. eſuriiſſe. ⁊ egrotaſſe. qđ Poſ **Poſſidoni⁹.**
ſidoni⁹ ex idētitate ſtellaꝝ ꝓueniſſe dicebat. In Meynin
gen gemine fullonis filie tam ſimili fuerūt facie ⁊ cetero cor
poris habitu. vt ipſa p̄ns familia ſil̄itudine decepta. alterā
ꝓ altera interpellaret. tamq; ſil̄ibus morib⁹. vt vulgo di-
cerent vnū cor habere. ¶ Sed qđ aduerſari⁹ dixit duos
infantes in diuerſis climatib⁹ eodē die natos. diuerſis vi-
xiſſe morib⁹. mīme nobis repugnat niſi eodē die. atq; eadē
hora ꝯcepti fuiſſent. ¶ Preterea hn̄t climata ⁊ regiōes ſu
as ꝓprietates. Multū differūt int̄ ſe morib⁹ Scithe et Ro
mani. Perſe ⁊ Indi. Plini⁹ auctor eſt M. Celiū ruffum. ⁊ **Plinius.**
Corneliū Liciniū Caluū eodē die genitos ambos exti
tiſſe oratores. Itaq; ꝯſtat aſtrologū circa iudicia aſtroꝝ ge
minoꝝ. nec aliū falli poſſe. qđ tn̄ raro accedere pt. Ait em̄
plini⁹. Editis geminis rarā eſſe niſi alteri vitā. ¶ Qđ vo
multa milia eodē die in bello oppetunt. efficit infortunata
ipſius Imꝑatoris exercit⁹ natiuitas. alios ſecū ad bella tra
hentis. vt Abraham ben Eſdre affirmat. Et ne nouus no
bis liber oriatur. deſino.

C Cum habunde ꝓbauerim Aſtrologiā vetuſtiſſimaꝫ
eſſe artium. ꝓbatiſſimoſqꝫ habuiſſe auctores Noe et Abra
ham. beneficio cuius Noe aquas diluuij euaſit. Nā ꝙuis
theologi dicant. ex reuelatōne diuina Noe preſciuiſſe dilu
uium: tñ Guilhelmus pariſienſis li. de vniuerſo dicit. pro
babile videri aliquā conſtellationē illū effectū prefiguraſ
ſe. Beroſus in ſua chronographia tradit Noe annos octo
et ſeptuaginta aſtrologica ratiōe preuidiſſe venturū dilu
uiuꝫ. ⁊ ꝓpterea fabricaſſe nauim inſtar arche. Abrahā chal
deos Teſte ioſepho aſtrologiā docuit. Itaqꝫ ſi nihil aliud
egiſſem. ꝙ qđ hos maxīe deo charos aſtrologos oppoſuiſ
ſem facile omnia aduerſarij argumēta diſſoluiſſem. Sed
cū aduerſariū etiā ſuis armis cōiecerim. et ꝓfugā iterū con
ſecutus exutum armis/ſub iugum miſerim. nihil eſt quod
pugnē. Vos vero amici lectores ſic habetote. neminē vn
ꝙ vel theologū. vel medicū. vel poetā magnū euaſurum.
qui mathematicarū ſit ignarus artiuꝫ. Sed illud credant
etiā theologie ſcolares qđ Cameracenſis in elucidario ait
Studia Mathematicarū artium non eſſe aliena a ſtudio
theologico. Sed potius ſi ſciant abſqꝫ curioſa oſtentatiōe
ad fidei et theologie decorem: et vtilitatē eccleſie ꝑtinere.
Valete candidi lectores. et Aſtrologiā cōmendatā habete.

Guilhelmus pariſienſis

Beroſus

Joſephus

Cameracen̄

Nihil poteſt eſſe ſimul et feſtinatū et elaboratū: itaqꝫ dum
te qđ offendet amice lector. nimie feſtinationi imputato.

Exaratum per induſtrioſum impreſſorem Geor
giū Schenck in inſigni ac libera ciuitate Nurm
berga Anno incarnatiōis Milleſimo q̄ngenteſi
mo ſc̄do. Menſis vero Septembris die xxi. finit.

BSB